

CUMHURİYET HALK PARTİSİ

BİLİM PLATFORMU POLİTİKA NOTLARI

@chp_bilim

bilim@chp.org.tr

bilim.chp.org.tr

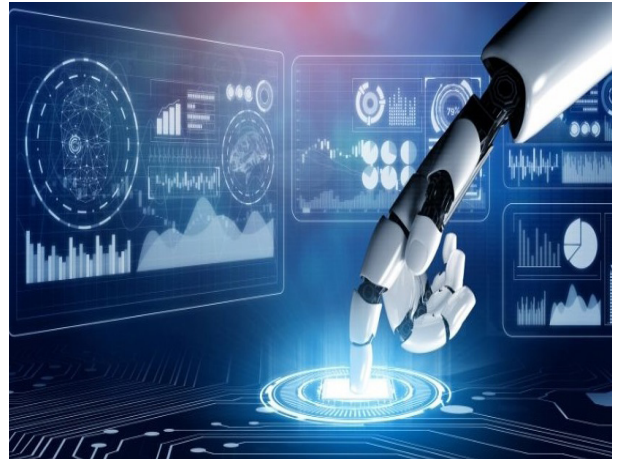
AKP'NİN RANTÇI DÜZENİNDE TÜRKİYE'NİN KATMA DEĞERLİ ÜRETİM KRİZİ VE VASIFLI İŞ GÜCÜ AÇIĞI DERİNLEŞTİ

Dünyanın gelişmiş ekonomileri, Endüstri 4.0, Dijitalleşme ve Yeşil Dönüşüm devrimleri gibi toplumu, kültürü ve ekonomiyi derinden etkileyecek, sarsıcı yeni endüstriyel dönüşümlerin eşiğinden geçmektedir. Bu yeni endüstriyel ve teknolojik devrimler, ülkeler için yüksek verimliliğe ve teknik beceri setleriyle donanmış insan kaynaklarına sahip olmayı, yeni kurumsal düzenlemeleri yaşamsal ölçüde öne çıkarmaktadır.

Endüstri 4.0 ve Yeşil Teknolojik devrimleri yakalayabilmenin, yönetebilmenin ve ekonomik kalkınma hedeflerine ulaşabilmenin en önemli koşulu, ülkelerin sahip olduğu fiziki ve beşeri sermayenin niteliğini ve kapasitesini, yeni nesil teknoloji ve endüstrilerin ruhuna uygun biçimde dönüştürebilmesidir.

Burada, konvansiyonel sektörler ile yeni gelişen endüstriler arasındaki geçişi sağlayacak; eskimiş ve enerji verimliliği düşük endüstrilere takılıp kalmasına

engel olacak; yeni nesil teknolojileri endüstriyel komplekslere ve KOBİ ekosistemine aşamalı olarak yerleştirecek büyük bir dönüşüm gerekli olmaktadır.

Bir diğer deyişle, bir yandan Endüstri 4.0'ın, dijitalleşmiş sektörlerin ve Yeşil Dönüşümün üretim altyapısı inşa edilmeli ve fabrikaları kurulabilmelidir. Diğer yandan ise dijital, yeşil ve döngüsel ekonominin gereksindiği vasıflı iş gücünü yetiştirecek yeni eğitsel ve teknik dönüşümler gerçekleştirilmelidir.

YETENEK AÇIĞI

29. Sıra

Türkiye, en çok yetenek açığı yaşayan 40 ülke arasında 29. sırada.

DÜŞÜK İHRACAT

%1'in Altında İhracat

2021 yılı itibarıyla yüksek teknoloji ihracatı Avrupa Birliği'nin %0,8'i, OECD'nin %0,5 kadar.

EĞİTİMDE KAN KAYBI

Meslek Lisesinde Azalma

Son 8 yılda meslek lisesinde %40, öğrencisinde %27, öğretmeninde %10 azalma.

MESLEK LİSELİLER İŞSİZ

432 Bin İşsiz

Meslek lisesi mezunu işsiz sayısı 8 yılda %42 artarak, 2022'de 432 bin oldu.

Böylesine köklü ve yaygın bir endüstriyel dönüşüm ancak stratejik, eş güdümlü ve planlı bir perspektiften, sektörel dönüşüm politikalarının ve önceliklerinin tespit edilmesiyle mümkündür. Bu dönüşüm ancak kamucu bir kalkınma anlayışının ışığında gerçekleşebilir. Katkıları ise tüm toplum kesimlerine ve katmanlarına hakça bölüştürülmelidir. Endüstriyel ve sektörel öncelikler, ülkenin en değerli ve üretken kaynağı olan insan kaynaklarının ve ulusal iş gücünün beceri setlerinin planlanması ile mümkün olabilir. Bir ülke ekonomisi için hızla değişen küresel rekabete uyum sağlayabilmenin ve teknolojiye kendine yeterliliğin en önemli koşulu, yeni teknolojilere ve üretim yapısına uyum sağlayabilecek, yüksek eğitim ve beceri seviyesi edinmiş insan kaynağına sahip olmaktır.

Teknolojik dönüşüm dönemlerinde, ülkelerin geri kalmışlık düzeylerini etkileyen değişkenler söz konusudur. Ekonomide katma değeri yüksek yeni ürün geliştirebilmek, doğal kaynakları işleyecek yeni üretim sistemlerini stratejik planlama ile oluşturmak ve bu yapının vasıflı iş gücü, mühendis ve teknik personel ile desteklenmesini sağlamak temel ihtiyaç bileşenlerini oluşturmaktadır. Bu nedenle, kamucu bir planlama, yüksek katma değerli üretim, ham madde ve enerji verimliliğinin yanı sıra vasıflı iş gücü istihdamı ve eğitimi, bir ülkenin dünya ekonomisinde yüksek rekabet gücüne ve refaha erişebilmesinin ön koşuludur.

Bir ekonominin yukarıda sözü edilen endüstri devrimlerine uyum sağlamak için yol kat edebilmesi, kamu girişimciliği ve

planlama eşliğinde farklı sektörlerde faktör verimliliğini arttırmalarını gerektirir. Bunun yanı sıra tarım başta olmak üzere kritik sektörlerde kendine yeterli olmalı, enerji sistemlerinde yenilenebilirlik hedeflerine ulaşmalı ve kentlerini, KOBİ'lerini, sosyal devlet uygulamalarını ve tüm sektörlerini aşamalı olarak dijitalleştirmelidir.

AKP'NİN RANT REJİMİ, ENDÜSTRİ 4.0, DİJİTAL VE YEŞİL DÖNÜŞÜMÜ İSKALİYOR

İstihdam yapısı ve iş gücünün becerisi de bu yeni endüstriyel devrimlerden ve teknolojik değişimlerden doğrudan etkilenmektedir. Bu değişimlerle eş zamanlı olarak yeni iş modelleri, yeni üretim biçimleri ve yeni mesleki eğitim süreçleri, iş gücü piyasalarının niteliğini de dönüştürmektedir.

Türkiye'nin sahip olduğu genç insan kaynağı potansiyeli ve nitelikli eğitim kurumları, AKP'nin liyakatsiz ve hoyrat yönetim anlayışı yüzünden erozyona uğratılmıştır. Oysa bunlar, hızla değişen dünya ekonomisindeki teknolojik dönüşümü ve yenilikleri takip edebilmek ve aynı zamanda yüksek katma değerli üretime ve sosyal bilgi ekonomisine geçebilmek için sahip olduğumuz en etkili araçlardır. AKP'nin kayırmacı rant rejimi, kamucu kalkınma geleneğimizin yanı sıra Cumhuriyetimizin bilimsel, mesleki ve teknik becerileri geliştirmek üzere inşa ettiği kurumları ve mekanizmaları büyük bir gerileme içine sokmuştur.

Bugün 20 yıllık AKP iktidarının, kurumları tamamen tahrip eden ve liyakat sistemini ortadan kaldıran anlayışı yüzünden Türkiye'de mesleki ve teknik beceri edindirme ve geliştirme kurumları ve mekanizmaları tahrip edilmiştir. Endüstri 4.0, Dijitalleşme ve Yeşil Dönüşüm devrimleriyle oluşan yeni mesleklerin gerektirdiği bilgi ve becerileri taşıyabilecek, genç iş gücümüzün niteliğini ve emek verimliliğini artıracı mekanizmaları neredeyse tamamen tasfiye edilmiştir. **AKP, Türkiye'nin nitelikli iş gücününün yetiştirilmesini ve istihdam edilmesini sağlayan**

üniversitelerini, teknik ve mesleki eğitim kurumlarını niteliksizleştirmiştir. Dönüşen teknoloji ve ihtiyaç duyulan beceriler doğrultusunda gereken sürekli eğitim yaklaşımını çok gecikmeli olarak biçimsel ve sınırlı şekilde gündemine almıştır. Oysa yeni dijital ve yeşil kalkınma ve istihdam stratejileri için, yeni teknik ve mesleki becerilerin geliştirilmesi ve mevcut becerilerin ise daha üst düzeye çıkarılması için bu, yaşamsal bir zorunluluktur.

Türkiye gibi bir ekonominin küresel rekabette başarılı olmasının ve hızlı teknolojik gelişmelerden yararlanabilmesinin en önemli belirleyicisi, yeni teknolojik devrimin gerektirdiği mesleki beceri ve niteliklerin sürekli iş gücüne kazandırılmasıdır. **Türkiye’de çalışanlara yeni endüstrilerin gerektirdiği becerileri kazandırmak ya da mevcut sektörlerin ihtiyaç duyduğu becerileri geliştirmek, Türk sanayisi için kaçınılmaz zorunluluk hâlini almıştır.**

Bu nedenle, yüksek vasıflı ve yüksek katma değerli üretim yapabilecek iş gücünün istihdam edilebileceği ekonomik yapı ve üretim yapısı, kamu öncülüğünde ya da kamu planlaması eşliğinde kurulmalıdır. Bu yüzden ülkenin üretim yapısının ve teknolojik altyapısının ülkenin iş gücünün niteliklerine uygun ya da yakın biçimde olması; sektörler için yetenek ve beceri açığının en asgari düzeyde olması gerekmektedir.

Bir ülkenin sanayileşme ve istihdam politikaları, Ar-Ge süreçleri, teknolojik dönüşüm kapasitesi ve mesleki eğitim süreçleri arasında azami düzeyde denklik ve yakınlık bulunmalıdır. Aksi takdirde istihdam ve eğitim arasındaki bağ kopmaktadır. Üniversiteler ve KOBİ ekosistemi arasındaki uçurum devam etmekte; emek arzı ile sanayinin iş gücü talebi bir türlü örtüşmemektedir. Bu

tablo ise, Türkiye gibi dünya GSMH’sının ancak %0,85’ini üretebilen bir ülkenin başına gelebilecek en kötü tablolardan biridir.

CUMHURİYETİMİZİN KURUMLARI VE KAYNAKLARI HEBA EDİLİYOR; TÜRKİYE ENDÜSTRİ 2.0 İLE 3.0 ARASINA SIKIŞTIRILYOR

AKP’nin Türkiye’yi içine soktuğu katma değeri ve teknolojik düzeyi düşük üretim modeli, ülkemizin ekonomik krizlerinin ve artan dışa bağımlılığının en temel sebebidir. Dünyanın gelişmiş ekonomileri Endüstri 4.0’a doğru yol alırken, ülkemizin sanayisinin farklı sektörlerinin dijital olgunluk seviyesi Endüstri 2.0 ve 3.0 arasında sıkışıp kalmıştır. Dünyanın Endüstri 4.0’ın, Dijitalleşmenin ve Yeşil Dönüşümün tartıştığı günümüzde Türkiye’de AKP’nin kentsel rantlara ve pahalı altyapı projelerine harcadığı on milyarlarca dolar yüzünden, ülkemizin teknolojik dönüşümleri yakalaması için gerekli kaynakları heba edilmiştir.

Cumhuriyetimizin kamu girişimciliği ve teknolojik modernleşme felsefesini tasfiye eden AKP’nin yanlış özelleştirme ve yatırım politikalarıyla kısa vadeli ve plansız eğitim politikaları, teknolojik altyapımızı ve ulusal beşeri sermayemizi onlarca yıllık gerileme süreci içine sokmuştur. Buna karşın dünyada beşerî sermayenin önemi artmıştır. Ülkeler, yeni endüstriyel dönüşümün ortaya çıkardığı, artan mesleki ve beceri ihtiyaçları karşısında teknolojik dönüşümü sırtlayacak yüksek mühendislik düzeylerinden vasıflı teknik iş gücüne kadar, tüm seviyelerde beşeri sermayelerine yatırım yapmaktadır.

Türkiye’de her sektördeki teknik personelin, 21. yüzyıl becerileri olarak da tanımlanan teknolojik okuryazarlığı, teknik beceri setleri ve sürekli eğitim süreçlerine yetkinlikleri edinmiş olarak dahil edilmesi

AR-GE YETERSİZ

**%1
Ar-Ge**

2021 yılı Ar-Ge personelinin iş gücü içerisindeki oranı %1,3’tür.

ÜNİVERSİTELİ İŞSİZLİĞİ

**1
Milyon
İşsiz**

2014’te 606 bin olan üniversiteli işsiz sayısı 2022 Ekim’de 1 milyon 169 bin’dir.

LİSE MEZUNU İŞSİZLİĞİ

**Sondan
2.
Sıra**

Türkiye, %61’lik meslek lisesi mezunu istihdam oranıyla OECD’de sondan 2. sıradadır.

BECERİ EĞİTİMİ YETERSİZ

**En
Kötü 16.
Ülke**

Türkiye, düşük eğitim ve beceride 62 ülke içinde en kötü 16. sıradadır.

büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle Dijitalleşme ve Yeşil Dönüşümün hız kazandığı Kovid-19 sonrası dönemde, sadece özel sektörün, KOBİ'lerin ve girişimcilerin bireysel çabaları yeterli değildir. Aynı zamanda genel olarak kamu sektörünün ve eğitim kurumlarının stratejik desteği, yönlendirmesi ve insan kaynakları inşasına dönük teşvikleri büyük önem taşımaktadır. Ülkemiz bu sarsıcı teknolojik dönüşümlere uyum sağlamadığı takdirde, yeni endüstri devrimi kabul edilen Endüstri 4.0, Dijitalleşme ve Yeşil Dönüşüm için gerekli yenilikçi ve nitelikli insan kaynağı yetiştirme konusunda gelişmiş dünyanın gerisinde kalacaktır. Sektörlerimizin dirençliliği ve kendine yeterliliğimiz geriye dönülmez bir biçimde hasar görecektir.

YÜKSEK YETENEK AÇIĞI BÜYÜYOR

AKP'nin plansızlığı ve öngörüsüzlüğü yüzünden, yüksek teknolojiye dayalı küresel rekabet karşısında Türkiye gün geçtikçe arka sıralara gerilemektedir. Kangren hâline gelen iş gücü piyasalarındaki yüksek işsizlik ve kayıt dışı vasıfsız iş gücü istihdamının yaygınlığı, Türkiye'nin nitelikli üretim ve dijital teknolojik dönüşümünü olanaksızlaştırmıştır. Büyük teknolojik dönüşüm için kamu tarafından üstlenilmesi gereken planlama, yatırım ve desteklerden yoksun ilerleyen ulusal sektörlerimiz maalesef düşük katma değerli üretim ve düşük teknoloji envanteri içine hapsedilmiştir.

Türkiye'nin imalat sektöründeki ve istihdam piyasasındaki dengesizlikler nedeniyle, eğitim ve becerisi yüksek yaklaşık 6 milyonluk iş gücümüz, niteliklerinden daha düşük işlerde daha kötü koşullarda çalışmak zorunda kalmaktadır. Çalışan nüfusumuzdaki her 4 kişiden 2'si ise herhangi bir nitelik gerektirmeyen işlerde çalışmaktadır.

Türkiye'de hem yeni teknolojilerin gereksindiği yüksek yetenek açığı, hem de imalat sanayimizin vasıflı teknik ara personel açığı, katlanılamayacak boyutlara ulaşmıştır. Ülkemizde insan kaynağının doğru yönetilmiyor olması, endüstriyel beceriler ile teknolojik yenilikler arasında

örtüşmezliğe yol açmıştır. Vasıfsız üretimde yoğunlaşmaya neden olmuştur. Türkiye'de genç ve geniş iş gücü stoğunun mesleki ve teknik beceri açığı geçtiğimiz 20 yıl boyunca giderilmemiştir. Katma değerli üretime dönük yatırımların gerilemesi; katma değeri ve teknoloji içeriği yüksek ihracatımızın yerinde saymasına yol açmıştır.

Dünya Bankası verilerine göre, Türkiye'nin 2007'den 2021'e yüksek teknoloji ürün ihracat seviyesi dönem başına göre yalnızca 3,8 milyar dolar artış gösterebilmiştir. Oysa aynı yıllar içinde bu artış Slovakya'da 5,7 milyar dolar, İspanya'da 13 milyar dolar, Polonya'da 19,6 milyar dolar, Meksika'da 32 milyar dolar, İsrail'de 13 milyar dolar, Çekya'da ise 24,6 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. **2021 yılı itibarıyla ülkemizin yüksek teknoloji ihracatının toplamı, Avrupa Birliği'nin yüksek teknoloji ihracatının maalesef ancak %1'i kadardır.**

2022 Ocak-Ekim dönemi ihracatımız içerisinde imalat sanayimizin payı %94,7 olarak gerçekleşirken, ihracatımızın sadece %2,9'u (5,7 milyar dolar) yüksek teknoloji ürün ihracatını oluşturmaktadır. Aynı dönemde yüksek teknoloji içerikli ürün ithalatımız ise %9,7 oranında (20,6 milyar dolar) gerçekleşmiştir.

Türkiye, AKP'nin yanlış sanayi, istihdam ve eğitim politikaları yüzünden, 20 yıldır yüksek katma değerli ve yüksek teknoloji bileşenli üretim ve ihracat yapısına geçememiştir. Bu yüzden, yeni teknolojilere dayalı iş alanları açamamış; vasıfsız iş gücü istihdamını teşvik eden düşük teknolojik endüstrilerde yoğunlaşmıştır. Sonuçta iş gücümüz düşük gelire ve düşük becerilere

mahkûm edilmiş; mesleki eğitim ve teknolojik üretim, sektörlerimiz için stratejik kaldıraçlar hâline gelememiştir. Oysa özellikle stratejik sektörlerde beceri açığının kapatılması, yalnızca istihdam yaratılması için değil aynı zamanda sanayinin gelişmesi ve kendine yeterlilik yaklaşımına sahip bir kalkınma hamlesi için de gereklidir.

CUMHURİYETİMİZİN SANAYİ VE KALKINMA HAMLESİ MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMLE GERÇEKLEŞMİŞTİ

Türkiye, 20. yüzyıla bilimsel ve teknolojik açıdan geri kalmış, sanaysiz ve mesleksiz bir toplum olarak; iktisadi, idari, siyasi ve mali enkazlar altında kalmış biçimde girmiştir. Sanayisi borç yükü altında ezilmiş, her alanda dışa bağımlı bir yarı-koloni mirasını üstlenmiştir. Bu nedenle Kurtuluş Savaşı'mızın hemen ardından iktisadi bağımsızlık savaşımız başlatılmış, hızlı bir sanayileşme hamlesi ve tarımsal üretim artışı sağlanarak dışa bağımlılıktan kurtulma hedeflenmiştir.

Cumhuriyetimiz, devletin ekonomide yol göstericiliğini ve yatırımcılığını ön plana çıkaran bir karma ekonomi modeli ile kendine yeterliliği sağlayacak kalkınma hamlelerini gerçekleştirmiştir. Kamu iktisadi teşebbüsleri ve yeni kamu kurumları öncülüğünde, neredeyse tüm sektörlerde yokluklar içinde, kamu yatırımları başlatılmıştır. Bununla eş zamanlı olarak da eğitimi ve nitelikli teknik ve mesleki iş gücü yetiştirmeyi hedeflemiştir.

Cumhuriyetimiz, zamanının sanayi devrimlerine uygun teknik ve mesleki eğitime büyük önem vermiş, teknik ve mesleki öğretmenlik ihtiyacına dönük olarak bu alanda bir devlet politikası oluşturulmuştur. **Sanayileşme ile eş zamanlı olarak, teknik ve mesleki eğitim yalnızca örgün eğitim kurumlarıyla**

kısıtlı bırakılmamış, ekonominin tüm alanlarının iş gücünün nitelik kazanması için uygulamalı olarak endüstrilere uygun eğitim altyapısı kurulmuştur. Teknik ve mesleki eğitim yalnızca Millî Eğitim Bakanlığı'nın görevi olarak görülmemiş, bu konudaki planların hazırlanmasına Milli Savunma, Tarım, Bayındırlık ve Ekonomi Bakanlıkları paydaş olarak katkıda bulunmuştur. Böylece bir yandan teknik ve mesleki eğitim yoluyla nitelikli istihdam ihtiyacı karşılanırken, diğer yandan da sektörel büyüme ve bölgesel kalkınmayı tetikleyecek bilgi kaldıraçları (know-how) olarak kullanma imkânı sağlamıştır.

Kamu öncülüğünde sanayileşme stratejileriyle mesleki ve teknik eğitimin esaslarını belirlemek üzere konuyla ilgili yabancı uzmanlar ülkemize davet edilmiş, teknik öğretmenler yetiştirmek üzere öğrenciler yurt dışına gönderilmiştir. 1927-1933 yıllarında mesleki eğitim kurumlarına öğretmen yetiştirmek için Avrupa'ya 133 erkek ve kız öğrenci gönderilmiştir.

Cumhuriyetimizin sanayileşme hamlesini desteklemek üzere mesleki ve teknik eğitim hamlesi dahilinde her alanda nitelikli iş gücü yetiştirmek için Çırak Okulları, Sanat ve Orta Sanat Okulları, Akşam Sanat Okulları, Tekniker Okulları, Mühendis Okulları açılmıştır. Örgün eğitimin dışında yurttaşların bilimsel, teknolojik, ekonomik ve sosyal gelişmelere uyum sağlamalarını kolaylaştırmak, istihdam politikasına uygun meslek ve beceri edinmelerini sağlamak amacıyla sürekli eğitim anlayışıyla Halkevleri, Eğitim Kursları ve Köy Gezici Kursları kurulmuştur. Bunun yanı sıra Köy Enstitüleri hareketi, bir eğitim seferberliğinin yanı sıra kırsal kalkınma ve kültürel reform için insan sermayesi devrimi gerçekleştirme amacıyla kurulmuştur. 1929'da Millet

TEKNOLOJİDE TİCARET AÇIĞI

439
Milyar

Son 9 yılda yüksek ve orta yüksek teknoloji dış ticaret açığı 439 milyar dolardır.

DÜŞÜK BECERİ

8,7
Milyon

Toplam istihdam içinde düşük eğitim ve beceri seviyesine sahip nüfus 8,7 milyon.

BECERİ GELİŞTİRME İHTİYACI

%40
Beceri
Eğitimi

Çalışanların %40'ının en az 6 aylık beceri geliştirme eğitimine ihtiyacı var.

BECERİLER YETERSİZ OLACAK

20
Milyon

Türkiye'de 20 milyon çalışanın becerileri teknolojik dönüşüm nedeniyle yetersiz hâle gelecek.

mektepleri kurulmuş, 20 binin üzerinde dersane açılmış, 1936 yılına kadar 2,5 milyon üzerinde vatandaşımız buralardan diploma almıştır.

Cumhuriyetimizin İlk Yüzyılında kamu öncülüğünde sanayileşme ve kırdan başlayarak bölgesel kalkınma anlayışı, farklı sektörleri geliştirmeyi ve bu sektörlerde uygun teknik beceri sahibi iş gücü yaratmayı ve ulusal kendine yeterlilik bilgisini de üretmeyi hedeflemiştir. Neredeyse açılan tüm fabrikalara ve endüstri tesislerine hizmet etmek üzere, meslek okulları da açılmış; bu amaca dönük olarak yeni endüstriyel üretim alanlarında teknik eğitim verecek meslek öğretmenlerini yetiştiren okullar ve uygulamalı üretim yapan enstitüler de kurulmuştur.

1924'te Adana Bölge Pamuk Araştırma Enstitüsü, Bilecik Deneme ve Üretim İstasyonu, Rize Çay Araştırma Enstitüsü, 1926'ta Eskişehir Tarımsal Araştırma Enstitüsü, Adapazarı Ziraat Araştırma Enstitüsü, 1927'de Orta Anadolu Ziraat Araştırma Enstitüsü, Tekel Enstitüsü açılmıştır. 1929'da Malatya Sultansuyu Veteriner Zootekni Araştırma Enstitüsü ile Ankara'da Refik Saydam Hıfzıssıhha Enstitüsü kurulmuştur.

Dolayısıyla ülkemizin endüstriyel alanda kendine yeterlilik ve kalkınma hamlesi gerçekleştirecek insan kaynaklarımızın oluşturulması için uzun vadeli ve titiz planlama yapılmıştır. Endüstriyel yetenek inşasına dönük olarak, farklı kamu

kurumları ve bakanlıklar koordinasyon içerisinde çalışmıştır. **Beşeri sermayenin, kalkınmanın en önemli aracı olduğunun bilincindeki Cumhuriyetimizin ilk sanayileşme hamlesinden 100 yıl sonra gelinen nokta, AKP'nin her alandaki tasfiyeci ve inkârcı politikasıdır.**

TÜRKİYE, GENÇ YETENEKLERİNİ İSTİHDAM EDEMİYOR; TEKNİK VE DİJİTAL BECERİ AÇIĞINI KAPATAMIYOR

Türkiye'de sanayinin yüksek katma değerli üretime geçememesinin, bunun sonucu olarak ithalata bağımlılığın ve küresel arenada rekabetçi ekonomiler arasında yer alamayışının en önemli sebebi, insan kaynağının doğru yönetilmemesidir. **Ülkemizde hem az sayıda yetişmiş yüksek yetenek istihdam edilememekte hem de üretici sektörlerin ihtiyacı olan nitelikli teknik eleman yetiştirilememektedir.** Ülkemizde her seviyede yaşanan beceri açığı, imalat sanayisinden, Ar-Ge ve Ür-Ge konularında ve katma değeri yüksek teknolojik tasarım ve üretim konusuna kadar dünyanın gerisinde kalınmasına neden olmaktadır.

Bunun sonucu, düşük katma değerli, düşük teknoloji ve istihdam yaratamayan üretim yapısı olarak ortaya çıkmıştır. Türkiye, Uluslararası Çalışma Örgütü'nde (ILO) eğitim ve beceri verisi bulunan **62 ülke içinde düşük eğitim ve beceri sıralamasında toplam istihdamın %30'u ile Irak, Bolivya, Ekvador gibi ülkelerin ardından en kötü 16. sırada yer almaktadır. 2021 yılında ülkemizin 28,8 milyonluk toplam istihdamı içinde düşük eğitim ve beceri seviyesindeki nüfus 8,7 milyon kişiyle sayısal büyüklük açısından Tanzanya, Pakistan, Tayland, Endonezya gibi ülkelerin ardından 6. sırada yer almıştır.**

Nitelikli teknik eleman eksikliği, Türkiye sanayisinin bel kemiği KOBİ'lerimizin de gelişmesinin önündeki en önemli engellerden biridir. Nitekim **Ankara OSTİM Organize Sanayi Bölgesi'nde (OSB) her 10 işletmeden 4'ünün vasıflı teknik eleman temin etmekte güçlük çektiğini bildirilmiştir.** Bu durum, ülkemizde ciddi anlamda yetişmiş teknik eleman ve ara

eleman sıkıntısı yaşanmakta olduğunun göstergesidir. Buna ek olarak, Türkiye’de halihazırda neredeyse **her 4 şirketten 3’ü yetenek açığı yaşamakta olduğu ya da işe alım yapmakta zorlandığı ifade etmektedir.** Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) 2021 verileriyle Türkiye genelinde işverenlerin %88’i, eleman temininde güçlük çekilme sebebi olarak "gerekli mesleki beceriye ve niteliğe sahip eleman bulunamaması"nı işaret etmiştir. İhracat, istihdam ve üretimimizin omurgası olan imalat sanayisinde ise bu oran %92 olarak gerçekleşmiştir. 2022 yılı itibarıyla küresel çapta yetenek açığının %70’in üzerinde ölçüldüğü Türkiye bu açığı yaşayan 40 ülke içerisinde 29. sırada yer almaktadır.

Bu rakamlar, ülkemizde yüksek nitelikli ve yüksek eğitilmiş iş gücünü istihdam edecek sektörlerin sayıca yetersizliğine, OSB’lerdeki KOBİ’lerimizin ihtiyacı olan teknikeleman yetiştirecek teknik ve mesleki eğitim ve beceri edindirme kurumlarının yetersizliğine işaret etmektedir. Bu durum iki yönlü bir endüstriyel zafiyet olduğunu göstermektedir: Bunlardan birincisi yüksek yetenek istihdam edecek kurumların eksikliği, ikincisi ise vasıflı teknik iş gücü arayan KOBİ’lerin aradıkları personel ihtiyacını karşılayamıyor oluşudur. Bu durum, **AKP’nin Türkiye ekonomisini içine ittiği "ikiz beceri açığına" işaret etmektedir.**

TEKNOLOJİ EĞİTİMİNDE GERİ KALİYORUZ

Beceri ve yetkinliklerle donatılmış nitelikli iş gücünün varlığı, Türkiye’nin tüm sektörlerindeki işletmelerin teknolojik dönüşümünün bir koşulu ve ülke ekonomisinin de en temel kaldıraçlarından biridir. Nitelikli iş gücünün yaygınlaşması; sadece üretimde verimlilik artışını, maliyet tasarruflarını ve kalitenin yükselmesini sağlayarak rekabet gücünü artırmakla kalmamaktadır. Aynı zamanda emek piyasası içinde fahiş ücret farklılıklarını

azaltacak bir ücret adaleti de sağlamaktadır. Bu noktada teknoloji ağırlıklı eğitim verecek ortaöğretim kurumları, özellikle Teknoloji Liseleri ve Teknik Eğitim Liseleri büyük önem taşımaktadır. **Mesleki ve teknik eğitimdeki gelişmelerin uygulamalı olarak öğretilmesi, teknoloji liselerinin öğretmen ve öğrencilerinin OSB’lere entegre biçimde staj imkanlarının sağlanması, ulusal ölçekte bilgi ve beceri standartlaşması açısından da önem taşımaktadır.** Maalesef AKP’nin 20 yıllık sanayi ve mesleki eğitim politikaları Dijitalleşme ve Yeşil Dönüşüme öncülük yapacak sektörlerde ihtiyaç duyulan teknik eleman ihtiyacında ciddi açık yaratmıştır.

Nitelikli teknik personelin yetiştirilmesinin, iş gücünün yeteneklerinin geliştirilmesinin ve becerilerin dönüştürülmesinin önemi, bugün yatırımlarını yapmış ülkelerin elde ettiği sonuçlar üzerinden yakın gelecekte hızlı biçimde ortaya çıkacaktır. Uluslararası raporlara göre gelecek on yıllar içerisinde sadece otomasyon, yapay zekâ ve dijital teknolojilerin yaratacağı ekonomik fayda ve sosyal değişimler ile Türkiye’de 3 milyondan fazla iş artışı yaratma potansiyeli olduğu öngörülmektedir. Türkiye’de teknolojik değişimden kaynaklanan bu yeni iş gücü gereksinimi, mevcut çalışanlar ve gençler için büyük fırsatlar yaratacaktır.

Türkiye’de 6 milyona yakın kişinin farklı yetkinlikler geliştirerek alanındaki teknolojik yeniliklere ayak uydurabilir duruma gelmesi ve teknolojik becerilerini geliştirmesi gerekmektedir. Bunun

YETENEK AÇIĞI

4’te
3’ü

Her 4 şirketten 3’ü yetenek açığı yaşıyor.

KOBİLERİN YETENEK AÇIĞI

%88

İşverenlerin %88’i gerekli mesleki beceriye ve niteliğe sahip eleman bulamıyor.

YETKİNLİK İHTİYACI

2
Milyon

2 milyon çalışanın meslek edinmek için yetkinlik kazanması gerekiyor.

ÜNİVERSİTELİLER İŞSİZ

Son
Sıra

Yükseköğretim mezunlarının %67’lik istihdam oranıyla Türkiye OECD’de en son sırada.

yanında 2 milyon kişinin ise farklı sektörlerde çalışmak ya da yeni meslekler edinmek için yeni yetkinlikler kazanması gerekecektir. Öte yandan yeni dijital ve yeşil teknolojilerin öne çıkardığı iş kolları, iş gücüne katılamayan 30 milyona yakın yurttaşımız için de eğer doğru beceri edindirme ve istihdam politikaları ile desteklenirse, bir fırsata dönüşebilecektir.

Küresel ekonomiye çok büyük etkisi olan bu büyük ve hızlı teknolojik dönüşümün kaçırılması durumunda Türkiye hem yeni endüstriyel gelişme anlamında hem de yeni endüstrilerde istihdam edilecek vasıflı iş gücü potansiyelini heba etme anlamında, telafi edilmesi güç bir çıkmaza sürüklenecektir.

AKP, bir yandan konvansiyonel imalat sektörünün, diğer yandan da ülkemizde katma değer yaratacak yeni nesil endüstrilerin ihtiyaç duyduğu teknik ve teorik bilgi ve becerilere sahip çalışanları yetiştirecek mekanizmaların kurulmasını engellemiş ve geciktirmiştir. Diğer yandan ise bu bilgi ve becerilere sahip teknik personel için gerekli istihdam politikaları uygulayamadığı için ülkemizin yetişmiş gençlerinin beyin göçüne neden olmuştur. Bu ikiz beceri açığı yüzünden, üretim ve ihracat yapımız düşük ve orta düşük teknoloji içerikli yapıya sıkıştırılmıştır. Eğer mesleki eğitim sistemindeki sorunlar giderilemezse, iş gücü piyasasındaki yapısal sorunlar kırılmayacak, yüksek katma değerli üretime geçiş sağlanamayacak ve dünyanın önde gelen ekonomileri arasında yer alma şansımız kaybolacaktır.

AKP iktidarının yanlış eğitim, sanayi ve ekonomi politikaları, Türkiye'nin üretim ve istihdam yapısını düşük teknolojik yapıya mahkûm ederken, ucuz iş gücüne odaklanan merdiven altı bir kayıt dışı istihdam ve vasıfsız kaçak göçmen işçi talebi yaratmasına neden olmuştur. Bu nedenle, AKP döneminin 20. yılında resmi verilere göre, Türkiye ihracatının ithalatı karşıladığı tek alan düşük teknoloji içerikli ürün ihracatı olmuştur. Türkiye orta düşük teknolojide dahi kronikleşmiş bir dış ticaret açığı ile karşı karşıya bırakılmıştır. Enerji ve ara mallar başta olmak üzere sanayide ithal girdi kullanımının çok yüksek olması ve ithalatımız içindeki yüksek teknoloji ürünlerin oranının yüksekliği; Türkiye'nin katma değerli ürünlerde, teknolojide ve bilimsel faaliyette dışa bağımlılığını arttırmaktadır.

Konvansiyonel imalat sektörlerinde dahi yaşanan üretim kaybı ve iş gücü beceri açığı, yeni teknolojilere dayalı endüstriyel dönüşüm süreçlerini de olumsuz etkilemektedir. Ülkemizin dijital ve yeşil endüstriyel dönüşüm yoluyla hamle yapmasını güçleştirmektedir. Bunun orta vadedeki sonucu ise uluslararası rekabette teknolojik bağımlılığın ve dış ticaret açığının artması; iş gücümüzün ise düşük ücret, vasıfsız ve güvencesiz iş sarmalı içinde savunmasız bırakılmasıdır.

YENİ TEKNOLOJİLER İÇİN YENİ MESLEKİ BECERİLER GEREKİYOR; TÜRKİYE'DE İSE TEKNİK EĞİTİM VE İSTİHDAM ARASINDAKİ BAĞ YOK OLUYOR

Türkiye'nin rekabetçi gelişmiş ekonomiler arasında yer alabilmesi için Dijitalleşme ve Yeşil Dönüşümün getirdiği yeniliklerle ortaya çıkacak mesleklerin icra edilebilmesi, iş gücüne yeni beceriler kazandırılması ile mümkündür. **Türkiye'de iş gücündeki 20 milyonu aşkın çalışanın mevcut becerileri, önümüzdeki yıllarda mevcut işlerinde çalışmaya devam edebilmeleri için yeterli olmayacaktır.** İstanbul ve Ankara illerindeki firmaları ve insan kaynakları şirketlerini kapsayan bir araştırmaya göre **iş gücü piyasasında güçlü veya kısmen yetenek açığı hisseden KOBİ'lerin oranı %78, ihracatımızın**

4'te 3'ünü gerçekleştiren büyük ölçekli şirketlerde ise %99,9 oranındadır.

Gelecekte ise büyük ölçekli şirketlerimizin tamamı ve KOBİ'lerimizin %95'i yüksek nitelikli insan kaynaklarına bugünkünden daha çok veya en az bugünkü kadar ihtiyacı olacaktır. Toplumsal hayatın her boyutunda yaşanan dijital dönüşümle beraber yeni mesleklere ihtiyaç duyulmakta, bunun da etkisiyle istihdam politikaları kapsamında, çalışanlarda aranan yetkinlikler de hızla değişmektedir.

Yakın gelecekte henüz mevcut olmayan işlerin ortaya çıkacağı ve var olan işlerin bir kısmının yok olacağı göz önünde bulundurulduğunda mesleki eğitim ve öğretimin yıllar içinde değişen teknolojik, ekonomik ve toplumsal koşullara göre yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Teknolojik dönüşüm yüzünden gelecek yıllarda yok olacak meslekleri icra edenlerin işsiz kalmasının önüne geçmek için yeni yüksek beceriler gerektirecek mesleklerde çalışacak iş gücümüzü eğitmeyi amaçlayan yeni kurumsal beceri yenileme mekanizmaları hızla kurulmalıdır.

Kovid-19 pandemisi, Rusya-Ukrayna savaşları ve küresel çip kriziyle birlikte 2020'den itibaren yaşanan büyük teknolojik ve iş gücü değişimleri, sayısız sektörü ve emekçiyi mevcut becerilerini yenilemeye ve yenilerini inşa etmeye zorlamıştır. **Sektörel uyum için iş gücünün becerilerini geliştirmek, dünyada şirketler ve ekonomiler için bir hayatta kalma meselesi hâline gelmiştir. Ülkemizin bu konuya dair acilen yükseköğretim ve mesleki eğitimde planlama ve sektörel ve endüstriyel planlama yapması, kronik hale gelen işsizlikle birlikte teknoloji**

ve teknik beceri açığımızı kapaması gerekmektedir.

"İKİZ TEKNOLOJİK DÖNÜŞÜMDE" MESLEKİ YETERLİLİĞİN ÖNEMİ ARTIYOR

Dijitalleşme ile birlikte istihdam edilen teknisyen ve mühendis sayılarının artacağı ve tüm sektörler girişlerinin hızlanacağı da ön görülmektedir. Yeni üretim taleplerini karşılamak için sensör ve işlemci kart üretim ve uygulamaları kadar, ekipmanlara uygun yazılımların geliştirilmesine, büyük verilerin oluşturulmasına, veri yönetimi bilgi ve becerisine sahip mühendis ve teknisyenlere ihtiyaç olacaktır. Yeni üretim teknolojilerini içeren Endüstri 4.0 uygulama sürecinde tüm ülkeler, veriye ve otomasyona dayalı yeni becerilere ihtiyaç duyacaklardır.

Dijital ekonomideki gelişmeler, yeni becerilerin yanı sıra, endüstriyel veri bilim, endüstriyel veri uzmanı, robot koordinatörlüğü, IT/loT çözüm mimarlığı, endüstriyel bilgisayar mühendisliği / programcılığı, bulut hesaplama uzmanlığı, veri güvenliği uzmanlığı, şebeke geliştirme mühendisliği, 3D yazıcı mühendisliği, endüstriyel kullanıcı ara yüzü tasarımcılığı, giyilebilir teknoloji tasarımcılığı gibi geleceğin yeni mesleklerini de ortaya çıkarmıştır. Küresel ekonomide rekabet etmek isteyen ülkeler, bu meslekler ve yetkinliklere uygun beceri geliştirme ve mesleki eğitim mekanizmaları oluşturulmalıdır.

DÜŞÜK KATMA DEĞER

**Sondan
4.
Sıra**

Türkiye, 37 OECD ülkesi arasında milli gelir içinde "bilgi-iletişim sektörü katma değeri oranında" sondan 4.ülkedir.

DİJİTAL YETKİNLİK YETERSİZ

**Temel
Beceri
%28**

OECD bilgi ve iletişim teknolojileri temel seviye beceri ortalaması %55 Türkiye'de ise %28'dir.

AR-GE'YE DÜŞÜK PAY

**%1
Ar-Ge
Payı**

Gayrisafi yurt içi Ar-Ge harcamasının GSYH içindeki oranı 2021 yılında yalnızca %1,13'te kalmıştır.

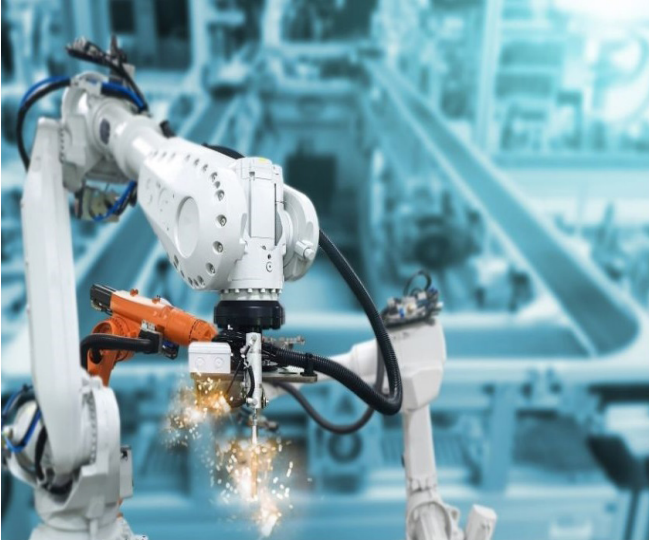
TEKNOLOJİDE DÜŞÜK İHRACAT

**İhracat
Oranı
%3**

2007- 2021 yılları arasında yüksek teknoloji ihracatı oranı sadece %1 artarak %3 olmuştur.

Buna karşın ülkemiz, OECD ve AB ülkeleri ortalamalarından daha yüksek seviyede orta ve düşük seviye beceri açığına mahkûm edilmiştir. Bunun sonucunda düşük katma değerli, düşük teknoloji ve istihdam yaratamayan üretim yapısı ortaya çıkmıştır. Tarım, su, iklim ve üretici sektörlerin çoğunda lojistik, enerji verimliliği, atık yönetimi, üretkenliği artıracak ve yeni teknolojileri benimsemeyi hızla sağlayacak sürecin önündeki başlıca engel, beceri açığıdır.

Türk KOBİ sisteminin imalat süreçleri fiziki yetenek ve becerilere ihtiyaç duymakta, fakat mesleki eğitim kurumlarında laboratuvar ve makine ekipmanı eğitimi için yeterli yatırım yapılmamakta ve yeterli uygulamalı eğitim verilmemektedir. Bu durum imalat sektörlerinde kullanılan makine, ekipman ve cihaz kullanım bilgilerinden kaynaklı beceri eksikliğine yol açmaktadır.

Çalışanların ekonomiye katma değer katabilmeleri ve verimliliğin sağlanabilmesi için becerilerin geliştirilmesi ve istihdam edilebilirliğin artırılması gerekmektedir. Türkiye’de hâlihazırdaki işçilerin %40’ının en az 6 aylık bir yeni beceri geliştirme sürecine ihtiyacı vardır. Şirketler ise teknolojik otomasyon nedeniyle yerlerinden edilen işçilerin yaklaşık %50’sini yeniden becerileri kazandırma yoluyla dâhili olarak yeniden konuşlandırmayı ummaktadır. Ülkelerin 2030 yılına kadar beceri açığını azaltması durumunda küresel ekonomide 5 trilyon dolar büyüme gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Geleceğin temel becerilerinden yoksun olmak, dünya ile rekabet edilebilirliğin önünde bir engel haline almıştır. Siyasi iktidarın görevi ise çalışanların beceri kazanma ve geliştirme ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri bir mesleki ve teknik eğitim ekosistemi kurulmasını sağlamaktır. Bu dönüşümün temel parçaları, modern teknolojileri takip eden, beceri kazanımını ve yenilenmesini, inovasyon ve yaratıcılığın geliştirilmesini destekleyen örgün ve sürekli eğitim kurumları, teşviklerle sürece dahil edilen KOBİ’ler, beceri kazanmanın ve teknik eleman olarak çalışmanın geniş sosyal haklar, yüksek ücretler ve yüksek statü getirmesini sağlayacak yasal düzenlemeler olacaktır.

SANAYİMİZİN DİJİTAL ENDÜSTRİYEL DÖNÜŞÜMÜ İÇİN KURUMSAL ALTYAPI YETERSİZ

21. yüzyılda yeni bir kalkınma hamlesi için dört elzem adım, (I) dijital dönüşüme uyum, (II) beşeri sermayenin niteliğini artırmak, (III) yeşil enerji ile üretimi dönüştürmek ve (IV) nitelikli istihdam yaratmaktır. Dünyanın geçirdiği bu hızlı değişime ayak uydurmak için, yeni çıkan meslek becerileri için kurslar, yüksekokullar açmak günümüzde yeterli olmamaktadır. Sektörlerin çoğunda üretkenliği artırmanın önündeki başlıca engel beceri açığıdır. Bu engeli aşabilmek için hayat boyu eğitim bir yaşam felsefesi olarak benimsenmelidir. Bu yolla teknolojik değişimlere uyum ve bireylerin istihdam edilebilme kapasitesi artırılacaktır.

Ekonomik kapsayıcılık ve sosyal uyum, ekonomik iyileşmeyi hızlandırmanın yolunu da açacaktır. Gençlere öğrenmeyi öğretmenin yanında inovasyon ve yaratıcılıklarını da beslemek zorunluluk olmuştur. Buna karşın **Türkiye, 2021 yılı itibarıyla 37 OECD ülkesi arasında “Milli gelir içerisinde bilgi ve iletişim teknolojileri sektörünün yarattığı katma değer oranı” sıralamasında %3 ile sondan dördüncü sırada yer almıştır.** Aynı endekste “Dijitalleşmenin Getirdiği Faydalarla İlgili Beceriler, Dijital Keşif, Dijital Dönüşümü Gerekli Kılacak Beceriyle İlgili Politikalar” konusunda ise yine Türkiye, Şili, Yunanistan, Litvanya gibi OECD’nin

yetersiz ülkeleri arasında kalmıştır. **İş gücünün dijital yetkinliğinde OECD içerisinde bilgi ve iletişim teknolojileri temel beceriler ortalamasına sahip genç ve yetişkinlerin oranı %55 iken bu oran ülkemizde %28'de kaldığı görülmektedir.**

Bu noktada, Küçük ve Orta Ölçekli Sanayiye Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) ve İŞKUR gibi kurumların mesleki eğitim ve beceri geliştirme, beceri edindirme konularında çalışmaları ihtiyaçları kapsamaktan uzak ve yetersiz kalmaktadır. Ülkemizde nitelikli iş gücü açığı her geçen gün artmakta, vasıflı iş gücü oluşturma ihtiyacına kulak tıkanmaktadır. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'na ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na ait birimler gençlerimizin inovasyon ve yaratıcılığını artıracak, güncel gelişmeleri takip etmelerini kolaylaştıracak ve kapasitelerini artıracak sistemler geliştirememekte, mesleki eğitim düşük nitelikte örgün eğitime hapsedilmektedir.

TÜRKİYE YÜKSEK TEKNOLOJİDE DIŞA BAĞIMLI; ÜRETEMİYORUZ, İTHAL EDİYORUZ

Bilimsel araştırmalara ve yenilikçi teknolojilere dayanan, uzun Ar-Ge süreçleri ile beslenen makine öğrenmesi, robotik, biyoteknoloji gibi kritik sektörlerde gelecek vaat eden alanlara derin teknoloji denmektedir. **Türkiye'de derin teknoloji girişimlerine yapılan yatırımların oranı da oldukça düşüktür. 2020 yılında yapılan yatırımlar arasında derin teknoloji girişimlerine yalnızca 7 milyon dolar kaynak aktarılmıştır.** Bunun başlıca nedenleri arasında; derin teknoloji yatırımlarının yatırımcılar tarafından yüksek riskli bulunması, yatırım geri dönüş sürelerinin uzun olması ve Türkiye'de derin teknoloji odaklı yatırım fonlarının olmaması yer almaktadır. Türkiye, dünyada hızla gelişen

bu alanda rekabet edemez hâle gelmiştir. Türkiye'de Haziran 2020 itibarıyla; teknoloji yatırımlarının toplandığı teknoparklarda Ar-Ge çalışmalarını yürüten firmaların sayısı sadece 6 bin, faaliyetlerine devam eden derin teknoloji girişimi sayısı ise 1.200'dür. **Bu girişimler arasında yatırım alabilmiş olanların sayısı yalnızca 172'dir. Bir diğer deyişle Türkiye'deki derin teknoloji girişimlerinin yalnızca %14'ü yatırım alabilmiştir. Bu yatırımların tutarı da olması gerektiğinden çok düşük kalmıştır.**

İstikrarlı ekonomi, gerekli teknolojik altyapı ve nitelikli eleman yokluğunda var olan girişimler de küresel alanda rekabet edecek düzeye gelememektedir. Bu durum, yüksek teknoloji, Ar-Ge harcamaları ve ihracat oranları için de benzerdir. Gayrisafi yurt içi Ar-Ge harcamasının GSYH içindeki oranı **2021 yılında yalnızca %1,13'te kalmıştır.** Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından açıklanan önümüzdeki **iki ile üç yıl içinde Ar-Ge harcamalarını GSYH'nin %1,8'ine çıkarma hedefi, dünyanın geri kalanı ile kıyasladığımızda OECD ve AB'nin çok gerisinde kalmaktadır.**

Türkiye'nin 2007 yılı yüksek teknoloji ihracat oranı %2 iken, 2021 yılı yüksek teknoloji ihracat oranı %3'tür. 13 yılda yüksek teknoloji ihracatı sadece %1 oranında artırılmıştır. Saray'ın uyguladığı yanlış politikalarla dijitalleşmenin gerisinde bırakılan Türkiye, düşük teknoloji üretimine mahkûm edilmiştir.

İmalat sanayimizde 2013-2022 Ekim ayı arasında ortaya çıkan yüksek teknoloji içerikli dış ticaret açığı 195 milyar dolar; orta-yüksek teknoloji içerikli ürün grubu dış ticaret açığı 244 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. **Henüz 10 yıl bile dolmadan yüksek ve**

PATENTTE DÜŞÜK PAY

**Sadece
1.680
Patent**

2021'de dünyadaki toplam 3 milyon 264 bin patent başvurusu içinde Türkiye'nin payı 1.680 patent.

YAZILIMCI BEYİN GÖÇÜ

**30
Bin**

Yurt dışına göç eden yazılımcı sayısı yıllık 30 bini aşmıştır.

YAZILIMCI PROJESİ İFLASI

**914
Bin
Başvuru**

1 Milyon yazılımcı projesine 914 bin 231 kişi başvurmuş ve sadece 372 bin 957 kişi özgeçmiş doldürmüştür.

TEKNOLOJİ ÖNEMSENMİYOR

**7
Milyon**

2020 yılında yapılan yatırımlar arasında derin teknoloji girişimlerine yalnızca 7 milyon dolar kaynak aktarılmıştır.

orta yüksek teknoloji ürün grubunda 439 milyar dolara erişen dış ticaret açığı ortaya çıkmıştır. Aynı dönemde orta-düşük teknoloji içerikli grupta 117 milyar dolar dış ticaret açığı ortaya çıkmıştır. **Ülkemizin AKP dönemi boyunca dış ticaret fazlası verdiği tek kalem düşük teknolojik yoğunluğa sahip imalat sanayi üretim kalemidir.** Dış ticaret açığımızın büyüyen artmasının sebebi, katma değeri yüksek üretimden uzaklaşmamızdır. Ülkemizde katma değerli üretim yapılamayışının bir diğer sebebi, Ar-Ge ve ürün geliştirme süreçlerinde ticarileştirilememe ve iş geliştirememeye sorunu olarak ortaya çıkmaktadır.

YENİLİĞE DESTEKLER YETERSİZ

Yenilikçilik ve girişimcilik konusunda geri kalmışlığın bir yansıması, patent başvurularıdır. **2021 yılında yapılan 3 milyon 264 bin 782 adet patent başvurusu içerisinde Türkiye toplamda sadece 1.680 patent başvurusu yapabirmiştir.** Bir diğer deyişle, ülkemiz dünyada gerçekleşen patent başvuruları içerisinde 10 binde 5'lik bir payda kalmıştır. Ülkemiz rakamları karşısında örneğin Çin 1 milyon 530 bin, Kore 264 bin, Almanya 133 bin, İsrail 16 bin patent başvurusu yapmıştır.

Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) alanında ise Türkiye'de bir milyon kişiye düşen patent başvurusu sayısı 1,96'dır. Bu istatistikle Türkiye, Hindistan, Meksika gibi ülkelere bile kötü durumdadır. Bilgi ve İletişim Teknolojilerinde yaratılan katma değeri ortaya koyan endekslerde de ülkemiz maalesef OECD içinde son sıralarda yer almaktadır. Eurostat verilerine göre, **tüm istihdam içindeki bilgi yoğun sektörlerin**

oranında Türkiye 35 ülke içinde sonuncu sıradadır. Türkiye'de bilgi yoğun sektörlerde istihdam edilen kişilerin oranı yalnızca %1,3'tür. Ülkemiz yüksek teknoloji ürünlerine yapılan yatırımlar, gerekli altyapı ve insan kaynağı konusunda da dünyanın gerisinde kalmıştır. Nitelikli beşeri sermaye açığı, teknoloji açığı ve cari açığa neden olmaktadır.

Türkiye'de yüksek teknoloji ve bilgi teknolojileri alanında yatırımlar bu kadar kısıtlı, istihdam alanları bu kadar darken, Hazine ve Maliye Bakanlığı 2023 yılına kadar 1 milyon vatandaşı bilgi teknoloji sektöründe istihdam edilmeye hazır hale getirmeyi amaçlayan ve 1 milyon yazılımcı projesi olarak da adlandırılan projeyi ortaya atmıştır. **AKP'nin plansızlığının bir başka örneği olan bu projeye Kasım 2022 itibariyle 914 bin 231 kişi başvurmuş ve 372 bin 957 kişi özgeçmiş doldürmüştür. Başvuru yapanlar ve süreçleri tamamlayarak özgeçmiş oluşturan adayların ne kadarının istihdam edildiği ve işe yerleştirme oranının ne olduğu bilgileri ise kamuoyu ile paylaşılmamaktadır.** Bu sayılara bakıldığında 2023 yılına gelindiğinde 1 milyon yazılımcının nasıl yetiştirileceği ve istihdam edileceği bir soru işareti olmayı sürdürmektedir. Aynı dönemde **ülkemiz son 1 yılda yurtdışına göç eden 30 bin yazılımcısını kaybetmiştir.** Yazılım Sanayicileri Derneği Göç eden sayısının 100 bine ulaşabileceğini ifade etmiştir.

KOBİ'LERİMİZİN TEKNİK VE TEKNOLOJİK ALTYAPISI SINIRLI; YÜKSEK KATMA DEĞERLİ ÜRETİM İÇİN SERMAYESİ VE İNSAN KAYNAKLARI YETERSİZ

Dünya ikiz dönüşüm olarak da adlandırılan **Dijital ve Yeşil Dönüşüm** gündemiyle yeni bir küresel sisteme doğru evrilmektedir.

Bu değişimi doğru okuyan, adaptasyon yeteneği yüksek, inovasyona ağırlık veren ülkeler rekabet avantajını yakalamaktadır. Türkiye’de ise bu hedefleri gerçekleştirme konusunda en önemli aktörler, **sanayi ve hizmet sektörlerindeki girişimlerin yaklaşık %99,8’ini kapsayan, toplam istihdamın %74’n ve ülkemizde üretilen toplam cironun yaklaşık %50’sini** oluşturan KOBİ’lerdir.

Fakat 2021 yılı itibarıyla sayısı 3 milyon 500 bin olan ülkemiz firmalarının %88’i düşük ve orta düşük teknoloji grubunda yer almaktadır. Türkiye’nin Ar-Ge harcamalarının yalnızca %17’si KOBİ’ler tarafından yapılmakta ve KOBİ’lerin sadece %0,4’ yüksek teknolojili üretim gerçekleştirmektedir.

Mikro lekli firmalarımız, 13 milyonluk toplam KOBİ istihdamının neredeyse yarısını barındırmakta ve tüm sektörlerde üretilen toplam cironun %24,6’sını üretebilmektedir. **2021 yılı itibarıyla ihracat gerçekleştirebilmiş toplam 101 bin firmanın 63 bini mikro ölçekli firmalardan oluşmuş, ihracatımızdan yalnızca %20 pay alabilmiştir.** KOBİ’lerimiz düşük katma değerli ve düşük teknolojili üretime mahkûm edilmiş bir yapıda sürekli borç bulma ihtiyaı içerisinde bırakılmışlardır.

KOBİ’lerin kaynak ve altyapı eksikliği, beşeri sermaye yatırımları yapmalarının önündeki en büyük engellerden biridir. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler içerisinde katma değeri ve teknolojisi yüksek üretim yapısına sahip olanlarda bu sorunların üstesinden gelebilmek için hkmetler doğrudan ve dolaylı destekleri uzun yıllardır firmalarına sunmaktadır. Gerek yüksek nitelik ve beceri sahibi çalışanların istihdam edilmesi gerekse çalışanların mesleki becerilerinin geliştirilmesine yönelik yaygın ve doğrudan destekler sağlanmaktadır. Özellikle alışanların

beceri geliştirmesi desteklenerek KOBİ’lerin büyümeleri sağlanmaktadır. Türkiye’de ise KOBİ’lerin insan kaynağını iyileştirmelerini ve yüksek teknolojik üretime geçmelerini, dijital dönüşüm ve yeşil dönüşüme uyum sağlamalarını sağlayacak destek ve teşvikler çok yetersiz kalmaktadır.

KOBİ’LERİMİZ DİJİTAL VE YEŞİL DÖNÜŞÜMDE YALNIZ BIRAKILİYOR

OECD verilerine göre; Türkiye’de 2020 yılı sonu itibarıyla 10 ve üzeri çalışanı olan KOBİ’lerin sadece yarısı bilgi ve iletişim teknolojilerine erişmekte ve kullanmaktadır. Kovid-19 salgını ile tüm dünya online alışverişe geçerken Türkiye’de her 10 KOBİ’den sadece 4’ e-ticaret yapmakta, yaklaşık yarısının ise internet sitesi ve sosyal medya hesabı dahi bulunmamaktadır. KOBİ’lerin %95’i Kovid-19 döneminin başından bu yana dijital strateji oluşturmak konusunda herhangi bir girişimde bulunmamıştır. KOBİ’lerin yarısı bilgi teknolojileri alanında personel istihdam etmemekte ve bu alanda hizmet alımı gerçekleştirmemektedir. Dijital alanda her 10 KOBİ’den 8’i kendini yetersiz görmektedir. Yüksek katma değerli üretim yaparak nitelikli iş gücü istihdam edecek bu işletmelerin dijitalleşme konusunda yetersiz olması, Türkiye ekonomisinin Endüstri 4.0’ı ve dijital dönüşümü yakalayamamasına neden olmaktadır.

Yeşil dönüşüm stratejileri için de kilit rol oynayacak KOBİ’ler, bu alanda da geride kalmakta ve yeterli destek almamaktadır. Firmalarımızın %65’i Avrupa Yeşil Mutabakatını bir fırsat olarak görmekte, %49’u ise Sınırda Karbon Düzenleme Uygulamasından etkileneceğini düşünmektedir. **Buna karşın firmalarımızın %77’si karbon ayak izini ltrmemiştir. Enerjide yeşil dönüşüm, verimlilik ve tasarruf yatırımlarına**

MESLEK OKULU AZALİYOR

**4.349
Meslek
Okulu**

2013’te 7.211 olan Mesleki ve Teknik Eğitim okulları sayısı 2021’de 4.349’a düştü.

MESLEKİ EğİTİM YETERSİZ

**10’da
1’i**

Toplam istihdamın sadece 10’da 1’i mesleki ve teknik lise mezunudur.

UYGULAMA YETERSİZ

**61 Bin
Öğrenci
OSB’de**

Mesleki ve teknik eğitim alan 1,8 milyon öğrencinin sadece 61 bini OSB’lerde.

ÖğRENCİ SAYISI DÜŞÜYOR

**1,8
Milyon**

2013’te 2,5 milyon ğrenci mesleki eğitim görürken bu sayı 2021’de 1,8 milyona düştü.

yönelik hiç işlem yapmayan firma oranımız %19'dur. Cirolarının %5'inden az bir kısmını enerji verimliliği yatırımına ayıran firma oranı %49'da kalmıştır. Enerji dönüşümlerinde hibe, banka kredisi, iş dünyası örgütlerine başvuran firma sayısı ise %17'de kalmıştır. Kamu kurumlarının bu konuda vereceği teşvik ve rehberlik, üretim sürecimizi, istihdamımızı, enflasyonumuzu ve ekonomimizin geleceğini belirleyecektir.

MODEL FABRİKALAR VE YENİLİK MERKEZLERİ SAYICA ÇOK SINIRLI KALİYOR

Dünyada 2000'li yılların başından bu yana var olan fakat Türkiye'de 2018 yılına kadar kurulamayan Model Fabrikalar; işletmelerin etkin mekan kullanımı, depolama, girdi süreçleri, enerji verimliliği ve en genel anlamda verimliliklerini artırmayı amaçlamaktadır. Firmaların rekabetçiliklerini arttırarak üretimden maksimum faydayı almaya yarayan modellerin öğretildiği yenilik merkezleri olarak tanımlanmaktadır. En temel hedefleri, deneyimsel öğrenme tekniklerini kullanarak teori ve pratiği birleştirmek ve bu sayede yönetici, mühendis ve teknik kadroların beceri kazanımlarını artırmak ve katma değerli üretim için yetkin hâle getirmektir.

Model Fabrikalarda, KOBİ sahipleri, yöneticileri ve çalışanları üretim teknolojilerinden, lojistik ve enerji verimliliğine kadar uzanan geniş yelpazede konularda eğitim almaktadır. Bu merkezlerde alınan eğitim doğrudan

imalat tesislerinde uygulanabilmektedir. Bu sayede, Model Fabrika KOBİ'lerin verimliliğinin artırılmasında, Dijital ve Yeşil dönüşümün hızlanmasında önemli katkılarda bulunmaktadır. Model Fabrikalar 2000'li yılların başından beri dünyanın farklı bölgelerinde Deneyimsel Yalın Üretim eğitimleri vermektedir. Bu modelin en önemli örneklerinden biri **Almanya Dresden Teknik ve Ekonomi Yüksek Okulu'nun** değişik partnerlerle gerçekleştirdiği **Model Fabrika projesidir**. Projede öğretilen bilgiler çerçevesinde **üretimde katma değer nasıl arttırıldığı ve süreç inovasyonlarının nasıl gerçekleştirildiği gözler önüne serilmektedir**. Ayrıca, model fabrikalar sayesinde farklı yazılım ve donanım sistemlerini üretim ve fabrika içi lojistik süreçlerinde birbirlerine entegre ederek üretimde maksimum verime çıkılmaya çalışılmaktadır. Bu zemin üzerinde enerji verimliliği, yeşil dönüşüm ile dijitalleşme mümkün olabilmektedir.

En basit tabiriyle **sanayicilere 'üretmeyi öğreten', dijital dönüşüm merkezi olarak da nitelendirilen model fabrikalar** ilk olarak 2018 yılında Ankara'da kurulup faaliyete geçtikten sonra Türkiye geneline yayılmaya planlanmıştır. AKP, her konuda olduğu gibi Model Fabrikalar konusunda da gecikmeli ve yanlış bir planlama sergilemiştir. **2019-2023 yıllarını kapsayan On Birinci Kalkınma Planı'nda bu fabrikaların sayısının 14'e çıkarılması hedeflenmesine rağmen şu zaman kadar sadece 8 tane Model Fabrika faaliyet geçebilmiş, ancak tüm fabrikalar eksik kapasite ve düşük yoğunlukla çalışmıştır**. Bu merkezlerin yönetimi süreklilik ve titizlik ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın ilgili birimleri tarafından etkin bir koordinasyon gerektirmektedir. Bakanlık, KOBİ'lerin Dijital ve Yeşil Dönüşümüne katkı sağlayacak biçimde koordine, etkili ve dinamik bir iletişim kurmalıdır. Kurulacak Model Fabrikaların ülkede dağılımları rastgele yapılmamalı, pek çok etkeni göz önünde bulundurarak titizlikle planlanmalıdır. Ayrıca Model Fabrikaların üniversiteler kadar mesleki teknik eğitim okullarının uygulama alanları olarak da hizmet verebilmeleri sağlanmalıdır.

KOBİ ekosisteminin farklı alanlarda markalaşabilmesi, katma değerli üretim alanlarına yönelebilmesi, inovasyon, Dijital ve Yeşil dönüşüm için gerekli altyapıyı kurabilmesi için önemli olan bir diğer girişim ise kurulan **Yenilik Merkezleri**'dir. Bu merkezler, yenilikçi bir OSB geliştirerek bölgede faaliyet gösteren firmalar için Ar-Ge ve teknolojik imkanların arttırılmasını ve dijitalleşme sürecinde daha hızlı ilerlemesine olanak sağlamayı amaçlamaktadır. Yenilik Merkezi'nin kısa dönemde teknolojik dönüşüm ve nitelikli girişimcilik iklimi yaratmak için beceri geliştirme ve yenilikçiliğe ağırlık vermesi; orta ve uzun dönemde ise koordinasyon ve iş geliştirme faaliyetlerine odaklanması beklenmektedir. Fakat bu Yenilik Merkezlerinin hizmet alanları sanayi ile sınırlı kalmaktadır. Oysa her konu ve sektörün dahil olduğu ve bu sektörler ile ilgili her alanda çalışma yapan yenilikçi düşünce ve tasarım merkezleri olarak şekilde kurgulanmaları gereklidir.

KAMU KURUMLARI VASIFLI İŞ GÜCÜ İSTİHDAMI VE MESLEKİ EĞİTİMİ TEŞVİK KONUSUNDA YETERSİZ

Her mesleğin belirli tanımı ve standardı olması ve bu meslek için gerekli becerilerin ve yetkinliklerin belirlenmesi nitelikli ara eleman ihtiyacının azalması açısından çok önemli bir yet tutmaktadır. Meslek standardı, bir mesleğin gereklerinin kabul edilebilir standartlarla yerine getirilebilmesi için ihtiyaç duyulan asgari bilgi, beceri, tutum ve davranışları gösteren normlardır. **Ülkemizde meslek tanımı ve standardı belirleme görevi Mesleki Yeterlilik Kurumu'na (MYK) aittir.**

Mesleki Yeterlilik Kurumu istatistiklerine göre Resmî Gazetede yayımlanmış 1290 Ulusal Meslek Standardı ve 620'yi aşkın Ulusal Yeterlilik bulunmaktadır. **MYK tarafından duyurulan meslek standartları ve ulusal yeterlilikler incelendiğinde sistemin henüz iş gücü piyasalarının geneline yayılamadığı, belli alanlarda sınırlı kaldığı görülmektedir.** Ulusal yeterliliklerle ilgili belge verecek sınav ve belgelendirme kuruluşlarının sayıca azlığı da diğer bir eksiklik olarak görülmektedir. **Mesleki yeterlilikler**

sistemi Türkiye'de iş gücü piyasalarında yaşanan yapısal sorunları giderebilecek düzeye ulaşamamıştır.

Nitelikli ara eleman istihdamının en önemli aktörlerinden KOBİ'lerin durumunu iyileştirme çalışmaları konusunda, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'ne (TOBB) de büyük sorumluluklar düşmektedir. **Türkiye'deki KOBİ'lerimizin durumu, dijitalleşmesi, çalışanlarının becerilerinin değişen dünyaya adapte edilmesi ve nitelikli mesleki eğitim gibi birçok meselede TOBB'un attığı adımlar da yeterli olmamaktadır.**

TOBB, İŞKUR, KOSGEB, MEB gibi kurumların, vasıflı iş gücü istihdamı, mesleki eğitim ve dijital ve yeşil dönüşüm konusunda birbirleri ile koordinasyon içinde çalışmaları gerekmektedir. Bu konuda protokoller imzalanırsa da özellikle istihdam ve mesleki eğitim konularında yapılan yatırımlar yetersiz kalmaktadır. **KOSGEB destekleriyle yatırımı yapılan teknolojik ürün sayısı 2020 yılında sadece 129 iken 2021 yılında bu sayı bir yılda 121'e gerilemiştir.** KOSGEB tarafından sağlanan Ar-Ge, teknoloji ve yenilik desteklerinin tüm KOSGEB destekleri içindeki payı ise yalnızca %5'te sınırlı kalmıştır. **Tüm bunlar göstermektedir ki AKP, 20 yıllık yönetimi boyunca Türkiye'nin küresel rekabet, vasıflı iş gücü istihdamı ve teknolojik dönüşümünün dinamosu olan KOBİ'lerimizin önemini algılayamamıştır.**

İş gücünün niteliğini artırmak ve beceri açığını kapamak konusunda en önemli kurumlardan biri de Türkiye İş Kurumu'dur.

2022 yılı Ekim sonu itibarıyla Türkiye genelinde iş başvurularının sadece %38'i İŞKUR üzerinden yapılmıştır. İŞKUR, hem işe yerleştirme hem mesleki eğitim süreçlerinde objektiflik ve verimliliği açısından son derece ciddi bir güven erozyonuna uğramıştır. İstihdam piyasasındaki kritik rolünü yerine getirememektedir. 2022 Ocak-Ekim döneminde İŞKUR'a kayıtlı açık iş pozisyonu 1 milyon 961 bindir. 2022 Ekim ayı itibarıyla İŞKUR'a kayıtlı işsiz sayısı ise 3 milyon 178 bin kişidir. **2022 Ocak-Ekim döneminde İŞKUR'un İş Başında Eğitim Programında katılım sayısı geçen yılın aynı dönemine göre %54,5; Mesleki Eğitim kurslarına katılan kişi sayısı ise %88,3 düşüş göstermiştir.**

Yine aynı dönemde 2 milyon açık iş pozisyonu karşısında Sanayi, Tarım, Hizmetler ve İnşaat sektörlerinde açılan İstihdam garantili-garantisiz, Mesleki Eğitim kurslarına katılan toplam kişi sayısı çalışan, engelli, hükümlü dahil yaklaşık 10 bindir. Oysa İŞKUR'un temel görevlerinden biri mesleki eğitim ve beceri geliştirme mekanizmaları aracılığıyla Dijital ve Yeşil Dönüşümle ortaya çıkan beceri açığını kapatmak ve böylece ülkemizin teknoloji alanında rekabet edebilmesini sağlamaya hizmet etmek olmalıdır. İŞKUR'un yetersizliği sonucunda iş yerleri aradıkları nitelikte eleman bulmak konusunda güçlük çekmektedir.

2021 yılı itibarıyla 10 kişi ve daha fazla istihdamlı işyerlerindeki açık iş sayısı 2020 yılı ile karşılaştırıldığında %39 oranında artmıştır. Bilgi ve iletişim sektöründeki

açık işlerde her 10 kişiden 6 kişi İnternet-Sosyal Medya yolu ile iş aramaktadır. Sektörde, "İŞKUR Aracılığıyla" arama kanalı ikinci gelmektedir. 2021 yılı itibarıyla işyeri büyüklüklerine göre değerlendirildiğinde 2-9 çalışan sayısı olan firmaların %9,3'ünde, 10-19 çalışan sayısı bulunan firmalarda %14,5'inde, 20 üzeri çalışan sayısı bulunan firmaların %30'unda bilgi ve iletişim alanında açık iş bulunmaktadır. İhracatımızın temel sektörü ve istihdamın en yüksek olduğu imalat sanayimizde personel temininde güçlük çekilen meslek gruplarında ise %30,4 ile ilk sırada "sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar", %28,3 oranı ile ikinci sırada "tesis ve makine operatörleri ve montajcılar" gelmektedir. İşsizliğin kangrene dönüştüğü ülkemizde **ekonomimiz için bu kadar önemli bir sektörde bu kadar çok açık olması, iş verenlerin aradıkları nitelikte eleman bulamadıklarını göstermektedir.**

Yenilikleri takip edemeyerek beceri açığının kapanması ve istihdam alanı açılması konusunda yetersiz kalan Milli Eğitim, Sanayi ve Teknoloji ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlıkları bu süreçte üzerlerine düşeni yapmamaktadır. Oysa devlet kurumları, sektörler ve eğitim kurumları arasında iş gücü ihtiyacını teknolojik ve dijital dönüşüme uyum sağlayacak şekilde karşılayacak bir koordinasyon kurulmalıdır. Beceri açığı ve işsizlik sorunlarını çözmeye yönelik mekanizmalar da bu hızlı dönüşümlere karşılık verecek düzeye getirilmelidir. **Türkiye'de bu koordinasyon eksikliği eğitimin sektörlerle, iş gücünün ise istihdamla buluşamamasına neden olmaktadır.**

AKP TEKNOLOJİ ÇALIŞANLARI İÇİN YETERLİ İSTİHDAM YARATMADI; TÜRKİYE UCUZ İŞ GÜCÜ PAZARI HALİNE GELDİ

Türkiye'de özellikle teknoloji sektöründe çalışan nitelikli iş gücünün istihdam alanlarının kısıtlı olması ve TL'nin değersizleşmesiyle birlikte dövizle ücret almanın çekici hale gelmesiyle dijital teknolojiler, yazılım ve bilişim alanlarında çalışan bir kısım mühendis ve teknik eleman yurt dışına göç etmiştir. Diğerleri için ise yurt dışındaki firmalara uzaktan

çalışmaları yaygınlaşan bir uygulama halini gelmiştir. Bu durum, Türkiye için çok ciddi tehlikeler barındırmaktadır. **Birinci tehlike, yabancı şirketlerin Türkiye'deki çalışanları ucuz iş gücü olarak görmesi ve ülkenin nitelikli iş gücünün küresel ücret piyasasının altında çalışmasıdır. İkinci tehlike ise çalışanların üretimlerinin Türkiye ekonomisine değil, şirketin bulunduğu ülkenin ekonomisine katkıda bulunmasıdır.** Çoğunlukla yazılım sektöründe faaliyet gösteren bu nitelikli iş gücünün dijital ekonomiye dışarıdan katkı vermesi, Türkiye'deki sektörün ve dijital KOBİ ekosistemimizin gelişmesi için yeterli bir avantaj yaratmamaktadır.

Dijital dönüşümün lokomotifini konumundaki yazılım sektörü, Türkiye'de henüz dünyayla rekabet edebilecek ve katma değer yaratabilecek ölçekte gelişmemiştir. Bunun en büyük nedenlerinden biri bu alanda iş gücü sıkıntısı yaşanmasıdır. **Özellikle beyin göçünün yoğunlaştığı sektörlerde nitelikli eleman sorunu yaşanmaktadır. Bilgisayar ve mühendislik alanlarında donanımlı kişiler beyin göçünde listenin başında yer almaktadırlar. Türkiye, nüfusa oranla yazılımcı sayısında Avrupa'da son sıradadır.** Mevcut durumda bile Türkiye'nin yazılım ve bilgisayar alanlarında nitelikli personel açığı varken, yetiştirilmiş elemanların yurt dışına göç etmesi, sektör için risk oluşturmaktadır.

KRİTİK SEKTÖRLERDE AR-GE VE ÜRÜN GELİŞTİRME (ÜR-GE) YAPABİLECEK NİTELİKLİ İŞ GÜCÜ YOK

Türkiye'de 2021 yılında Ar-Ge personeli ve araştırmacı sayısının iş gücündeki oranı %1,3'tür. Türkiye bu oranla ancak Makedonya gibi ülkelerin önüne geçebilmektedir ve AB ülkeleri arasında son sıralarda yer almaktadır. Türkiye'de 2011 yılında Ar-Ge personeli ve araştırmacı sayısının iş gücündeki oranı ise %0,36'dır. **AKP iktidarı, on yıllık sürede Ar-Ge personeli ve araştırmacı sayısında %1'lik bir artış dahi gerçekleştirememiş ve Türkiye AB ülkeleri içerisinde son sıralarda kalmaya mahkum edilmiştir.**

Ar-Ge çalışmalarının büyük önem taşıdığı kritik sektörlerden medikal sektörde de benzer bir manzara görülmektedir. Özellikle ilaç sektörü, ekonomik kalkınmadaki rolünün yanı sıra salgın hastalıklar, olası savaşlar ve ambargolar gibi durumlarda ülkenin ihtiyacını karşılayabilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Ülkemizde ilaç sektörü Cumhuriyet döneminde bile Ar-Ge kapasitesine sahip olsa da bugün bu alanda dışa bağımlı hale gelmiştir. Oysa ilaç firmaları Teknoloji şirketlerinin neredeyse iki katı Ar-Ge harcaması yapmakta, bu miktarın dünya çapında daha da artacağı öngörülmektedir. **2010-2020 yılları arasında tüm dünyada ilaç patenti başvuru sayısı 89 bin 500'ü geçmiş, Türkiye'de ise bu rakam yerli ilaçlar için 3 bin 600'de kalmıştır. Aynı şekilde 2010-2020 yıllar arasında dünyada biyoteknoloji alanında patent başvuru sayısı 64 bin 700'ü geçişken Türkiye'de aynı yıllarda yalnızca 86 patent başvurusu yapılmıştır.**

YEŞİL DÖNÜŞÜMÜN GEREKTİRDİĞİ YEŞİL MESLEKLER DESTEKLENMİYOR

Avrupa Birliği tarafından Aralık 2019'da gündeme alınan ve 2050 yılına kadar Avrupa'yı karbon nötr haline getirmeyi amaçlayan Avrupa Yeşil Mutabakatı ile önemli bir dönüşüm sürecine girilmiştir. **Döngüsel ekonomi, biyoçeşitlilik, sürdürülebilirlik, gıda güvenliği, sürdürülebilir inşaat, tarım ve ulaşım** gibi pek çok alanı kapsayan bu dönüşüme ayak uydurabilmek, ülkemiz açısından da büyük bir sorumluluk oluşturmaktadır. Ülkemiz 2053 yılına kadar karbon nötr olma

hedefi koymasına rağmen AKP hükümeti, bu konuda büyük atılımlar yapmaktan çok uzak kalmıştır.

Yeşil dönüşüm, beraberinde birçok yeni iş de yaratma kapasitesine sahiptir. Yenilenebilir enerji alanında **güneş, rüzgar, biyokütle enerji sistemlerinde kurulumcular, teknisyenler, tesis yöneticileri, kalite mühendisleri, sistem tasarımcıları**; çevre ürünleri, su sistemleri, atık yönetimi alanında **çevre mühendisliği, çevre teknisyenleri, toprak, atık ve su mühendisleri, sağlık ve diğer koruma teknisyenleri, atmosfer ve uzay bilimcileri, toprak ve su koruma uzmanları, peyzaj mimarları, restorasyon planlamacıları, belgelendirme uzmanları, iklim değişim analistleri, endüstriyel ekolojistler, enerji denetçileri** gelecekte ihtiyaç duyulacaklar işler arasındadır. Bunun yanında İnşaat ve Yapı alanında **marangozlar, tesisatçılar, elektrikçiler, ısıtma mühendisleri, çatıcılar, boyacılar ve dekoratörler, sıvacılar, inşaat teknisyenleri**; İmalat Sanayinde çevresel etkilerin azaltılması ile ilgili meslekler, **kirlilik kontrol görevlileri, enerji denetçileri, yeni ürünlerin tasarımı ve üretimi ile ilgili ürün tasarımcıları, üretim mühendisleri** de yeşil işler arasında sayılmaktadır.

Tarım alanında **organik tarım teknikleri ve tarımsal mahsul çeşitlendirmesiyle ilgilenen mühendisler, teknisyenler, toprak ve su koruma uzmanları, su/atık su mühendisleri, tarım meteorologları**; Lojistik alanında ise mevcut araçların kullanımı, yeşil enerji kullanan hale

dönüştürülmesi ve bakımı ile ilgili meslekler,örneğin **yeşil ulaşım tasarımıyla ilgili Ar-Ge meslekleri, mühendisler, sistem analistleri** de yeşil işler arasındadır. Turizm alanında **ekolojik turizme yönelik iş ve uzmanlıklar, Madencilik alanında daha çevreci madencilik tasarımlarıyla ilgili Ar-Ge meslekleri** ise Yeşil ve Dijital dönüşümde ortaya çıkacak yeni alanlardır.

Dünyada yeşil enerji istihdamı 2020 yılından 2021 yılına 700 bin kişi artarak 12,7 milyona çıkmıştır. 2030 yılında dünya ölçeğinde yeşil enerjiye geçişe yapılacak yatırımlarla enerji verimliliği, elektrikli araçlar, güç sistemleri, batarya ve pil sistemleri ve hidrojen alanındaki istihdamla birlikte bu sayının 139 milyona erişmesi beklenmektedir.

Bugün tek başına Çin, yenilenebilir enerji alanında küresel toplam istihdamın %42'sini sağlamaktadır. Bunu %10'larla Avrupa Birliği ve Brezilya, %7'lerle ABD ve Hindistan takip etmektedir. Aralarında Hindistan, Güney Kore, Danimarka ve Fransa'nın bulunduğu ülkeler, yeşil işlerin gerektirdiği beceri ihtiyaçlarını belirlemek, girişimleri desteklemek, yeterlilik güncelleme ve beceri geliştirme politikalarını da içeren yeşil büyüme planları oluşturmak üzere ulusal komiteler veya teknoloji merkezleri kurmakta, farklı kamu kurumları arasında koordinasyon sağlamaktadır.

Geleceğin yeşil meslekleri için yatırım yapmak genç işsizliğiyle mücadele etmek anlamına da gelmektedir. Fakat mesleki eğitim içinde bu yeşil işlerin gerektirdiği atılımlar gerçekleşmemektedir. **Yeni teknolojilerin, yatırımların ve işlerin fırsatı olabilecek yeşil dönüşüm, Saray rejimi tarafından arka plana atılmaktadır.**

Yaklaşan gıda ve iklim krizine karşı Yeşil Dönüşüm yaklaşımıyla su ve gıda güvenliği konusunda birçok iş alanı ortaya çıkmıştır. Su kalitesini kontrol etme sorununa yönelik yaratıcı çözümler yeni bir iş sahası doğurmuştur. Kimyasal atık sızıntıları ve niceliksel kayıplar gibi yerel veya dünya çapında yaşanan olumsuzluklar karşısında

su kalitesi teknisyenliği mesleği ortaya çıkmıştır. Bunun yanında dŸnyada daha az fosil yakıt tŸketen ve daha az evre kirliliğine yol açan bir otomotiv ve lojistik sektŸrŸ de oluşmaktadır. Ayrıca, **solar teknisyenliği, dalga enerjisi Ÿreticiliđi, rŸzgâr enerjisi çalışanı** gibi yeni meslekler ortaya çıkmıştır. Bu konularda sektŸrŸn ihtiyaç duyduğu alanlara yeterince yatırım yapılmamakta, Ÿlkemiz yeşil endŸstrinin gereksindiği işler, beceri ve yetenek setleri konusunda da dŸnyanın gerisinde bırakılmaktadır.

DŸNGŸSEL EKONOMİ (CIRCULAR ECONOMY) ANCAK TEKNİK VE MESLEKİ DŸNÜřŸM İLE SAğLANABİLİR; AKP İSE BAğIMLILIK VE KAYNAK İSRAFI YARATIYOR

Ÿzellikle gelişmiş Ÿlkelerde yaygınlaşan DŸngŸsel Ekonomi yaklaşımı, malzemeleri ekonomik dŸngŸ içinde tutmayı ve sŸrdŸrŸlebilirliđi hedefleyerek daha az atık Ÿretmeyi amaçlamaktadır. Bu yaklaşımın yaygınlaşması, iş gŸcŸ piyasalarını da dŸnŸřtŸrmektedir. **DŸngŸsel ekonomi, bazı mesleklerin ortadan kalkmasına, bazı mesleklerin değişmesine yol açarken aynı zamanda yeni mesleklerin ortaya çıkmasını da sağlayacaktır.** Mesleki eğitim, bu dŸnŸřŸmŸn yaratacağı iş kayıplarını Ÿnlemenin tek yoludur.

Uluslararası alışma ŸrgŸtŸ, 2030 yılına kadar kŸresel dŸngŸsel ekonomi senaryosunda dŸngŸsel ekonomiye yŸnelik çalışmalarla 78 milyon net yeni iş oluşturulacağını tahmin etmektedir. Aynı raporda 71 milyon için zarar gŸreceđi yazmaktadır. **Ekonomik kalkınma sağlarken aynı zamanda evre dostu olan dŸngŸsel ekonomi için Ÿlkemizdeki eğitim yetersiz kalmaktadır. Bu**

konuda mesleki eğitim yetersiz kaldığı gibi KOBİ'lerin bu konudaki dŸnŸřŸmŸnŸ destekleyecek mevcut politikalar da olması gerektiği dŸzeye çıkarılamamıştır. evre, şehircilik ve İklım Değişikliği Bakanlığı'nın 2030 yılına kadar tŸm binalarda ısıtma ve soğutmada tam karbonsuzluğa geçme hedefi de AKP'nin şu anki politikalarıyla gerçekleştirilemeyecek bir hedef olarak kalmaktadır.

LOJİSTİK SEKTŸRŸ DİJİTALLEşEREK DŸNÜřŸYOR; AKP YŸZŸNDEN TŸRKİYE POTANSİYELİNİ KULLANAMIYOR

TŸm bunların yanında, yeşil mutabakatın gerektirdiği şekilde sıfır emisyonlu taşımacılık, sŸrdŸrŸlebilir bir lojistik sektŸrŸ için son derece Ÿnem arz etmektedir. Lojistik sektŸrŸ halen yakıt tŸrŸ olarak bŸyŸk ŸlŸde fosil yakıtlara dayanmaktadır ve henŸz temiz, sŸrdŸrŸlebilir enerji kaynakları konusunda Ÿnemli bir gelişme sağlanamamıştır. Ulaştırma sektŸrŸ elektrik ve ısınmadan sonra dŸnyadaki en bŸyŸk ikinci, karayolu taşımaları ise uluslararası ticaretteki en bŸyŸk ikinci CO2 emisyon kaynağıdır.

Artan kŸreselleřme ile uluslararası ticaretin bir fonksiyonu olarak gelişim gŸsteren lojistik, gŸnŸmŸzde ulaştırma, depolama, paketleme, gŸmrŸkleme, tedarik işlemleri ve pazarlama alt sŸrelerini de kapsayan faaliyetler bŸtŸnŸ olarak tanımlanmaktadır. Diğer sektŸrlerde olduğu gibi, son yıllarda lojistik sektŸrŸnde de derin bir kırılma meydana gelmiştir. Bunun sebebi iş modellerinin değişmesi, dijitalleşmesi; geleneksel yŸntemlerin

terkedilmesi ve işlerin yeniden şekillenmesi ile oluşan beceri açığıdır. Sektörün kendini acilen yeni iş modellerine adapte etmesi gerekmektedir.

Ülkemiz hem önemli turizm potansiyeli hem de kritik coğrafi konumu sayesinde taşımacılık ve lojistik sektöründe büyük bir potansiyel taşısa da çözülemeyen yapısal sorunlar, sektörün önünde engel teşkil etmektedir. **Lojistik sektöründe firmaların %40'ından fazlasının dijitalleşme konusunda önlerindeki en büyük engel, yetişmiş insan kaynağı eksikliğidir.** Yetersiz eğitim politikaları sebebiyle çağın gerektirdiği mesleki becerilere sahip olamayan gençlerimiz işsiz kalmakta, dijitalleşmeye ayak uydurmaya çalışan sektör temsilcileri ise aradıkları nitelikte eleman bulmakta zorlanmaktadır.

GIDA VE İKLİM KRİZİ KAPIDA; TARIMSAL EĞİTİM VE KENDİNE YETERLİLİK YOK EDİLİYOR

Dünyanın karşı karşıya olduğu iklim ve gıda krizinin getireceği büyük sıkıntılar göz önünde bulundurulduğunda, ekonomik ve teknolojik dönüşümler sonucunda ortaya çıkan beceri açığını tarım ve gıda alanlarında istihdamı geliştirmeye yönelik biçimde kapatmanın büyük avantajı olacaktır. Türkiye'de tarım ve gıda alanlarında halihazırda büyük bir insan kaynağı yetiştirme tecrübesi bulunmaktadır. Ziraat Liseleri'nde yetişen Ziraat teknisyenleri ziraat mühendisleriyle birlikte zor koşullarda köylere giderek tarımsal üretimin artışında büyük çaba sarf etmişlerdir. Devlet çiftlikleri, tarımsal kooperatifçilik, ürün araştırma enstitüleri gibi kalkınma hamleleri Cumhuriyet döneminde gerçekleştirilmiştir.

Türkiye'de tarım istihdam, ihracat ve ulusal gelire yaptığı katkı ile önemli bir sektördür. 2021 yılında tarım-ormancılık ve balıkçılıkta gayri safi milli hasıla 402 milyar TL, katma değerinin milli gelir içindeki payı ise %6,1 düzeyindedir. **Tüm bunlara rağmen yüzyıldan fazla geçmişi olan, 2006 yılına kadar Tarım Bakanlığı'na bağlı olarak eğitim-öğretim veren Tarım Liselerinin birçoğu 2005 yılında kapatılmış, kalanlar MEB'e devredilmiştir.** Bugün var olan Tarım/Ziraat Meslek Liseleri, Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak faaliyet yürütmektedir. Tarım mesleki eğitimi sadece 61 Mesleki Eğitim Merkezi ve 7 Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi olmak üzere sadece 68 eğitim kurumunda verilmektedir.

Tüm dünya için büyük tehlike arz eden iklim ve gıda krizi eşliğinde tarım, gıda ve hayvancılık sektörlerinin ihtiyaçları ve bilimsel ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda mesleki yeterlilik kazanmış nitelikli elemanların yetiştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Ülkemizde ise Sarayın tarımı yok eden politikalarına paralel olarak bu elemanları yetiştirecek okullar zaman içinde kapatılmıştır. Oysa tarihsel tecrübelerinin ışığında Türkiye'de yeni bir tarımsal eğitim atılımı gerçekleştirilmelidir. Modern tarım teknolojilerinin ülkemize uygulanarak tarımsal üretim verimliliğinin artması ve bu alanda istihdam yaratılması sağlanmalıdır.

DÜNYA İKİZ TEKNOLOJİK DEVRİMLERİN EŞİĞİNDE İKEN; TÜRKİYE'DE HER YIL TEKNİK LİSELER VE MESLEK LİSELERİ KAPANIYOR, TEKNİK ÖĞRETMEN SAYILARI DÜŞÜYOR

Endüstri 4.0, Yeşil Dönüşüm ve Dijitalleşmenin getirdiği teknolojik ve ekonomik dönüşüme uyum sağlamak amacıyla nitelikli iş gücü oluşturma, vasıflı teknik eleman yetiştirme, beceri açığını kapama ve iş gücüne yeni beceriler kazandırma ihtiyacı, dünyada mesleki eğitimin önemini tekrar gündeme getirmiştir. Almanya gibi teknoloji ve ihracat devi olan gelişmiş ülkeler, başarılarının sırrını nitelikli iş gücü yetiştirebilmeye borçludur. Bunun için

uygulamalı teknik ve mesleki eğitim, sanayi ve eğitim politikalarının içinde önemli bir yer tutmaktadır.

Türkiye’de ise Cumhuriyet’le birlikte sanayileşme ve kalkınma hamlesinin önemli bir parçası olarak kurulan örgün mesleki ve teknik eğitim sistemi, son 20 yılda büyük yara almıştır. AKP iktidara geldiği günden bugüne mesleki ve teknik eğitimin içini boşaltmış, eğitim müfredatını dünyadaki teknolojik gelişmelerden geri bırakmıştır. Meslek liselerinde eğitimin niteliksizleştirilmesi mesleki eğitimin prestijini düşürmüştür, bu okullar başarılı öğrencilerin tercih etmediği, ikinci sınıf kurumlar haline getirilmiştir.

Bunun yanı sıra kurumların, bu kurumlarda okuyan öğrencilerin ve eğitim veren öğretmenlerin sayısı her yıl azalmaktadır. **2013-2014 eğitim öğretim yılında 7 bin 211 olan mesleki ve teknik eğitim veren ortaöğretim okullarının sayısı 2021-2022 öğretim yılında 4 bin 349’a gerilemiştir.** Yalnızca 2019 ve 2021 yılları arasında toplam 251 okul kapatılmıştır. **2013’te 2,5 milyon olan mesleki eğitim gören öğrenci sayısı 2021-2022 öğretim yılında yaklaşık 1,8 milyona gerilemiştir.** Ortaöğretim içindeki Mesleki ve Teknik Liseli öğrenci oranı son 2 yılda %4 azalarak %27,4’e gerilemiştir. **2013-2014 öğretim yılından 2021-2022 öğretim yılına okul sayısı %40, öğrenci sayısı %27, öğretmen sayısı %10 azalmıştır.**

Okul ve öğrenci sayısındaki bu keskin düşüş AKP’nin mesleki ve teknik eğitime sırtını döndüğünün ve niteliksizleştirdiğinin kanıtı niteliğindedir. **Buna karşın AKP yönetimi teknik ve mesleki eğitimin aldığı darbe için bahane olarak 25 yıl önce başlatılan ve 2012 yılında kaldırılan katsayı uygulamasını göstermekte, yapboza çevirdiği eğitim sisteminin içinde kara delik haline getirdiği mesleki eğitimin sorunlarına bir çözüm sunmamaktadır.** Aksine, yanlış ve plansız eğitim ve sanayi politikalarıyla mesleki ve teknik eğitim kurumlarının ve buralarda eğitim gören öğrencilerin ikinci sınıf olarak görülmesine yol açmaktadır.

ÖNGÖRÜSÜZLÜK VE PLANSIZLIK, TEKNİK VE MESLEKİ EĞİTİMİ ÖLDÜRÜYOR

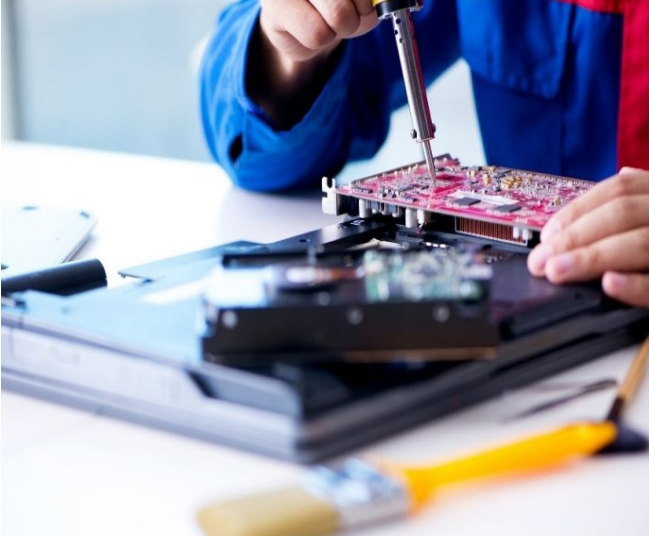
Türkiye’de teknik ve mesleki eğitim, bu olumsuzluklar nedeniyle günümüz iş ortamının ihtiyaçlarını karşılayamaz, ekonomik ve teknolojik dönüşümlere hızlı ve yeterli biçimde yanıt veremez ve dolayısıyla nitelikli iş gücü yetiştiremez hale gelmiştir. Nitelikli iş gücü eksiği beceri açığına ve bu nedenle sanayinin gelişmemesine neden olmuştur. **Sanayide dönüşüm için eğitimde de dönüşüm gerektiğini kavrayamayan Saray rejimi, Yeşil Dönüşümün, Dijitalleşmenin gerekliliklerine ve Endüstri 4.0’a uygun teknik personel hazırlamak için gerekli adımları atmadığı için ülkemiz üretimden, teknolojiden kopmakta, gelişmiş ekonomi niteliğini hızla kaybetmektedir.**

Meslek liselerindeki eğitimde kalite düşüşü sonucu, okur-yazarlık, matematik ve teknoloji yoğun işlerde sorun çözme yetenekleri puanlamasında ülkemiz OECD ülkeleri arasında Şili ve Meksika’nın ardından en düşük puan alan 3. ülke olmuştur. Ülkemiz mesleki eğitimdeki bu puanlamasında hem OECD hem AB ortalama puanları altında kalmıştır.

Mesleki ve teknik eğitimin orta ve yükseköğretim kurumlarına hapsedilmiş olması, sektörlerin ihtiyaçlarına göre planlama yapılmaması ve uzun vadeli politikalar izlenmemesi, ülkemizde mesleki ve teknik eğitimi çıkmaza sokmaktadır. Plansızlık nedeniyle farklı alanlarda ihtiyaçtan fazla ya da gerekenden az eleman yetişmekte, niteliksizlik nedeniyle ise öğrenciler donanım sahibi olmadan mezun olmaktadır. Mesleki veya teknik lise mezunu bireylerin yaklaşık yarısı aldıkları eğitimin iş hayatlarına katkı sunmadığını düşünmektedir.

Meslek liselerinde eğitimin niteliksizliği, bu okullardan mezun olarak yükseköğretime devam etmeyi arzu eden öğrencilerin üniversite sınavlarındaki başarısızlığında da

kendini göstermektedir. **2021-2022 yılında Yükseköğretim Kurumları Sınavı'nda** puanı hesaplanan Ticaret, Teknik, Endüstri Meslek, Kız Meslek, Öğretmen, Güzel Sanatlar, Spor, Sağlık, Turizm Otelcilik ve diğer Meslek Lisesi olmak üzere **10 farklı meslek lisesi türünde toplam 832 bin 756 öğrenciden Lisans seviyesinde örgün öğretime yerleşen öğrenci oranı 39 bin 353 kişi ile %4,7'de kalmıştır. Ön lisans seviyesinde örgün öğretime yerleşen meslek lisesi çıkışlıların oranı 148 bin 159 kişi ile %18'de kalmıştır.**

Bölgesel ve sektörel ihtiyaçlar, kalkınmada kendine yeterlilik yaklaşımıyla, bölgelerin özelliklerini en avantajlı şekilde kullanacak biçimde planlanmalı ve insan gücü buna göre şekillendirilmelidir. **Örneğin, dört mevsimi yaşayan ülkemizde, turizmde fırsatlara ve tarımda çeşitliliğe rağmen üretim ve iş gücü ihtiyacı yerinde karşılanamamakta, bu alanlarda gelişen teknolojilerden yeterince faydalanılmamaktadır. Oysa bölgesel kalkınma ajansları ile senkronize çalışan sektörel meslek liseleri ve ürün araştırma enstitüleri sayesinde bölgesel kalkınma yaratabilecek ve büyüdüğü bölgeye fayda sağlayacak nitelikli elemanlar yetiştirilebilecektir.**

Sarayın plansız ve tutarsız politikaları, ülke ekonomimizin her alanda ithalata mahkum edilmesine ve fiziksel ve beşeri kaynakların heba edilmesine neden olmaktadır. Planlamacı ve kalkınmacı perspektif ile açılan mesleki eğitim okulları ve enstitüler; turizm, tarım, ulaşım gibi birçok sektörde fark yaratacaktır.

MESLEKİ EĞİTİM MERKEZLERİ, TEKNOLOJİ LİSELERİNİN YERİNİ TUTAMAZ

AKP'nin 2021 yılında "istihdam garantili" ibaresiyle sunduğu mesleki eğitim planında ana görev Mesleki Eğitim Merkezleri'ne (MEM) verilmiştir. Okuldaki eğitim yerine staja ağırlık veren Mesleki Eğitim Merkezleri'nden mezuniyetin lise mezuniyetine denk sayılması, halihazırda niteliksizleştirilen ve itibarsızlaştırılan mesleki ve teknik liselere olan talebi azaltacaktır. **Temel görevi nitelikli insan kaynağı yetiştirmek olan örgün mesleki ve teknik eğitimin teşvik edilmesi ve mesleki eğitim almakta olan 2 milyon öğrencinin koşullarının iyileştirilmesi gerekirken, öğrencilerin örgün eğitimden kopmasına yol açacak bu kurum ortaya atılmıştır.**

Her ne kadar MEM'lerin görevi ülkemiz işletmelerine meslek sahibi çalışanlar yetiştirmek olarak belirtilse de eğitim verilen alanlar Endüstri 4.0, Yeşil Dönüşüm ve Dijitalleşmenin gerekliliklerine uygun olmayan, ağırlıklı olarak katma değeri düşük alanlardır. Bu nedenle bu sistemin 21. yüzyılın rekabetçi ekonomileri arasında girmek için gerekli insan kaynağını yetiştirme kapasitesine sahip olduğu ve yetiştireceği elemanların sanayimizin uzun vadeli ihtiyaçlarını karşılayacağı şüphelidir.

TÜRKİYE'DE HER İKİ MESLEK LİSESİ MEZUNUNDAN BİRİ İSTİHDAM EDİLEMİYOR

İşsizlik, ülkemizdeki tüm gençler gibi Mesleki ve Teknik Lise mezunlarının en büyük sorunlarından biridir. Fakat buradaki sorunun kaynağı yalnızca bu okullardaki eğitimin nitelikli iş gücü yetiştirmek için gerekliliklere erişememesi değil, aynı zamanda ekonomik krizler nedeniyle yeterli istihdam yaratılamaması ve sektörler içinde teknoloji ve beceri asimetrisi meydana gelmiş olmasıdır. **Saray, ülkemizin ihtiyaçları ile fiziksel ve beşeri kaynaklarını bir araya getirecek ve örtüşürecek programlar oluşturmayarak ekonomimizi bir felakete sürüklemektedir.** Öte yandan, iş piyasasında arz talep dengesizliğinin, beceri açığını kapamak ve nitelikli insan

gücünü yetiştirmek konusunda en temel kurumlardan meslek liselerinin en büyük sorunu olduğu, Milli Eğitim Bakanı tarafından bile itiraf edilmiştir.

Saray Rejimi, kamu kaynaklarını istihdam yaratmayan sektörler aktarıken, üretimi destekleyecek ve nitelikli istihdamı artıracak sektörler yatırım yapmamıştır. Bu durum, mesleki ve teknik eğitim almış gençleri ekonominin dışına atmakta ve genç işsizliğini körüklemektedir.

Uluslararası karşılaştırmalar, Türkiye'deki genç işsizliğinin boyutunun çarpıcılığını açık biçimde gözler önüne sermektedir. Ülkemiz, lise mezunlarının istihdamında da OECD ülkeleri arasında son sıradadır. **OECD ülkelerinde meslek lise mezunu istihdam ortalaması %75'in üzerinde iken Türkiye'de 2011'de %66 olan bu oran 2021'e gelindiğinde %61'e düşmüştür.** Oysa on yılda Almanya'da bu oran %80'den %84'e, Macaristan'da %72'den %85'e, Slovenya'da %79 dan %84'e, Polonya'da %73'ten %81'e yükselmiştir. **Ülkemiz 38 OECD ülkesi içerisinde bu alanda Şili ile birlikte en son sıradaki iki ülkeden biri olmuştur.** Türkiye'de mesleki eğitim almış kişilerin istihdam edilme oranı ise daha da düşüktür. Mesleki ve teknik lise mezunu olanların toplam istihdam içerisindeki sayısı 3,5 milyondur. Bir diğer deyişle, **toplam istihdamın sadece 10 da 1'i mesleki ve teknik lise mezunudur.**

Oysa mesleki ve teknik eğitimdeki gençlerin nitelikli bir eğitim alarak iş güvenceleri olduğu, diğer taraftan yükseköğretime devam etmek isteyenlerin önünün açıldığı Almanya gibi Avrupa ülkelerinde, mesleki eğitimden istihdam oranı %80'lerin üzerindedir. TÜİK verilerine göre 2014 yılında mesleki ve teknik eğitim mezunlarının işsizlik oranı %10,6 iken yıllar içinde bu alanda hiçbir gelişme yaşanmamış, bu oran 2022 yılı Ekim sonu itibariyle %10,9 düzeyine çıkmıştır.

2014 yılında 303 bin meslek lisesi öğrenci işsiz kalırken, 2022 yılı Ekim ayı itibariyle bu sayı 432 bine ulaşmıştır. 6 yılda mesleki ve teknik eğitim almış 100

binden fazla gencimiz daha işsiz kalmıştır. Her yıl biraz daha kötüleşen bu tablo, Meslek Lisesinin tercih edilmeme nedenlerinden biridir. **Tamamen istihdama yönelik bu okulların mezunlarının istihdam edilme oranının bu denli düşük olması büyük bir başarısızlık örneğidir.** Bunun yanı sıra, **mesleki ve teknik eğitim almış olan kişiler arasında eğitim aldığı alanda istihdam edilenlerin oranı çok azdır.** Bu oran tarımda %1,3'e, biyomedikal cihaz teknolojilerinde %2,10'a ulaşım hizmetlerinde %2'ye ve kimyada %2'ye kadar düşmektedir.

İşsizlik sorununun çığ gibi büyümesine karşın, ülkemizde imalat, sanayi ve teknoloji sektörleri nitelikli iş gücü ve teknik eleman sıkıntısı çekmektedir. Buna karşın mesleki eğitim almış iş gücünün çalışma alanlarına göre dağılımına bakıldığında imalat sektörü, Mühendislik ve İnşaat alanlarında Türkiye AB ve OECD ortalamalarından geride kalmaktadır. Türkiye'de mesleki eğitim almış kişilerin bu alanlarda çalışma oranı %23'te kalırken, Macaristan'da %53, Polonya'da %39, Slovenya'da %38 olarak gerçekleşmiştir.

İş yerlerinin, meslek lisesi mezunlarını işe almayı tercih etmiyor olması istatistiklere de yansımakta, bu vesileyle mesleki ve teknik eğitim veren ortaöğretim kurumlarına güvenin ne kadar azaldığı gözlemlenebilmektedir. 2021 yılı itibarıyla bilgi ve iletişim sektöründeki açık işlerde 122 farklı meslek bulunmaktadır. Sektörde 2 kişi üzerinde istihdamlı işyerlerindeki açık işlerin yarısında lisans eğitim düzeyi talep edilmektedir. Bu eğitim düzeyinden sonra en çok talep edilen eğitim düzeyi ise %27 ile Meslek Lisesi eğitimi düzeyidir. Üçüncü sırada talep edilen eğitim düzeyi %11 ile Meslek yüksek okulu eğitim düzeyidir. **İş yerleri, gençleri belli bir alanda uzmanlaştırarak meslek sahibi yapmayı hedefleyen meslek liselerinin ve meslek yüksek okullarının eğitim kalitesine güvenmemektedir.** Nitelikli ara eleman yetiştirmesi gereken bu kurumlardan mezun olan kişilerin yerine, beceri fazlası

olmasına rağmen üniversite mezunları tercih edilmektedir.

MESLEKİ VE TEKNİK LİSELER ÖĞRENCİSİZ; ÜNİVERSİTE MEZUNLARI İSE İŞSİZ KALİYOR

Yükseköğretimin işlevi yalnızca iş gücü piyasasına eleman yetiştirmekle kısıtlı değildir. En temel hedefi yurttaşlara evrensel düzeyde geçerli bilgi ve yetkinlik kazandırmaktır. Dünyanın pek çok yerinde iş gücü piyasasına giriş için ortaöğretim derecesi yeterli olabilmekteyken Türkiye’de bu düzeyde mesleki ve teknik eğitim almanın istihdam edilme konusunda avantaj sağlamaması, yükseköğretim mezunu olduğunda daha iyi koşullarda daha yüksek istihdam güvencesine sahip olunacağına dair beklentiler, öğrencileri eğitim niteliği düşük üniversitelerde dört yıl geçirmeyi tek çare olarak sunmuştur.

AKP'nin yükseköğretimi niteliksizleştirmek pahasına herhangi bir planlama yapmadan, kaynak miktarı ve akademik liyakat gözetmeden her ile bir üniversite açması, sürekli genişleyen bir üniversiteli işsizler ordusu yaratmaktadır. 2014 yılında 606 bin olan üniversiteli işsiz sayısı 2022 Ekim sonu itibarıyla 1 milyon 169 bine ulaşmış, işsizlik sayı ve oranlarındaki artışa ek olarak işsizlik süresi de gittikçe uzamıştır.

İşsiz gençlerimiz, iş bulabilmek adına mezun oldukları alanlardan uzaklaşarak eğitimini almadıkları alanlara yönelmişlerdir. **Türkiye’de her dört yükseköğretim mezunundan üçü nitelik düzeylerinin altında işlerde çalışmaktadır.** Sanayinin nitelikli eleman ihtiyacının büyüklüğü işverenler

tarafından her fırsatta dile getirilirken, teknik alanlarda yükseköğretim mezunlarının işsizlik oranları da giderek artmaktadır. Mimar ve mühendis meslek odaları birliğinin tahminlerine göre Türkiye’de lisans mezunu işsizlerin 220 binini mimar, mühendis ve şehir plancıları oluşturmaktadır. Hatta 2022 yılı Ekim sonu itibarıyla 4.684 makine mühendisi, 5.319 inşaat mühendisi, 2.918 bin gıda mühendisi, 2.960 mimar, 3.460 bilgisayar işletmeni İŞKUR’a kayıtlı işsiz olarak iş aramaktadır.

Türkiye’de her 10 işsiz genç mühendisten beşi 1 yıldan az, dördü 1 yıldan fazla, biri ise 2 yıldan fazla zamandır işsizdir. Türkiye’de yüksek öğrenim mezunlarının istihdam oranı 2022 Ekim sonu itibarıyla %67’dir. Türkiye bu çok düşük istihdam oranı ile %85’in üzerinde yükseköğretim istihdam oran ortalaması olan OECD ülkeleri arasında en son sırada gelmektedir. Yetişmiş mühendislerine bile istihdam sağlamayı başaramayan AKP rejimi, katma değerli yüksek teknoloji üretimine yatırım yapmak ve yerli yatırımı teşvik etmek yerine ekonomiyi ithalata bağımlı hale getirerek ülkeyi borç batağına sürüklemekte, aynı zamanda genç mühendislerin işsiz kalmasına neden olmaktadır.

Öte yandan mesleki ve teknik eğitimin niteliksizleşmesiyle artan teknik ara eleman ihtiyacı, genç mühendislerimizin niteliklerinin altında olan bu işlere başvurmalarına neden olmaktadır. Becerilerinin altındaki işlerde çalışanlar sektörel ilerlemenin gerisinde kalmamızdan ötürüdür. Sektörel donanımın yetersizliği beceri fazlasını ortaya çıkarmakta ve yetenekler heba edilirken olası beyin göçünün şartları hazırlanmaktadır.

MESLEK YÜKSEK OKULLARI İKİ DÖNÜŞÜMÜN GEREKSİNİMLERİNİ KARŞILAMAKTAN ÇOK UZAK

Yükseköğretim kurumları içinde iki yıllık mesleki ve teknik eğitim veren Meslek Yüksek Okulları (MYO), teknolojik dönüşümlerin iş gücü piyasasında yarattığı değişikliklere ayak uyduramamış, âdeta

atıl bırakılmıştır. Pek çok üniversitede ikincil olarak görülen ve yeterince önem verilmeyen bu okullarda laboratuvar, atölye ve işyeri uygulamalarındaki yetersizlikler dolayısıyla öğrencilere gerekli becerileri kazandırılmamaktadır. Öğretim elemanları yetersiz kalmakta, becerilerini yenileme ve geliştirme imkanlarından mahrum bırakılmaktadır. Mevcut MYO'lar orta ve düşük teknolojik üretim yapan alanlara iş gücü yetiştirmekte, katma değerli yüksek teknolojik üretim yapan alanlarda yetersiz kalmaktadır.

Türkiye'de iş gücü içinde Ar-Ge personeli olarak çalışanlar arasında MYO mezunu olanların oranı yalnızca %5'tir. Ne mesleki eğitim ne de yükseköğretim alanında ihtiyaç duyulanı karşılayamayan **MYO'ların en büyük sorunu sektörler ve sektör temsilcileriyle ilişkilerinin zayıf olmasıdır. Bu durum, öğrencilerin beceri edinme ve yenileme konusunda desteksiz kalmalarına ve istihdam konusunda sıkıntı çekmelerine neden olmaktadır.** Oysa temel hedefi istihdam edilebilir nitelikli iş gücü yaratmak olan bu kurumlarda müfredatlar sektörle iş birliği içinde hazırlanmalı ve değişen taleplere göre güncellenmelidir.

AKP TEKNİK EĞİTİM FAKÜLTELERİNDEN VAZGEÇTİ; DENEYİMLİ TEKNİK ÖĞRETMEN AÇIĞI EN ÜST DÜZEYE ÇIKTI Meslek liselerindeki eğitimin niteliğindeki keskin düşüşün en önemli nedenlerinden biri, mesleki ve teknik öğretmenlerin yetiştirilmesinde durma noktasına gelinmesidir. **Neredeyse Cumhuriyet'in kuruluşuyla yaşıt olan kız teknik ve erkek teknik yüksek öğretmen okulları, 1982'den itibaren teknik eğitim fakültesi**

ve mesleki eğitim fakültesi olarak Meslek Liselerine öğretmen yetiştirmeye önemli katkılar sağlamış, fakat 2009'da bu okullardan 16 tanesi kapatılmıştır.

Bu okulların yerini almış olan Teknoloji Fakülteleri, Sanat ve Tasarım Fakülteleri ve Turizm Fakülteleri ve pedagojik formasyon programları mesleki ve teknik eğitim verecek öğretmen yetiştirme konusunda yetersiz kalmaktadır. Mesleki ve teknik liselerin teker teker kapatılması bu alandaki öğretmen sayılarında da bir azalışa neden olmaktadır. 2018-2019 eğitim öğretim yıllarında mesleki ve teknik eğitimde istihdam edilen toplam öğretmen sayısı yaklaşık 149 bin iken bu sayı 4 yıl içinde 5 binden fazla azalmış ve 2021-22 döneminde 144 bin kişiye gerilemiştir .

Oysa nitelikli ve dünya standartlarında mesleki ve teknik eğitim için bu eğitimi verecek öğretmenlerin de iyi yetiştirilmeleri gerekmektedir. Teknolojik dönüşümün hızı, öğretmenlerin sahip olduğu bilgilerin güncelliğini kaybetmesine ve verdikleri eğitimin hızla eskimesine neden olmaktadır. Dijitalleşme sürecinde öğretmenlerin yalnızca güncel bilgilerle donatılması yeterli olmamakta, alacakları eğitim öğrencilere esnek ve uyum sağlayabilir beceriler kazandıracak şekilde yeniden yapılandırılmalıdır.

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM SANAYİDEN KOPUK; OSB'LERİN YETİŞMİŞ ELEMAN TALEBİ KARŞILANMIYOR

Türkiye'de sanayi sektörlerinin en büyük sorunlarından biri yüksek vasıflı ve teknik ara eleman eksikliğidir. Sanayide

katma değerli üretim gerçekleştirecek, ekonomimizi küresel rekabette öne geçirecek yüksek teknoloji ürünlerini tasarlayacak ve üretecek, teknolojik dönüşümle paralel olarak yenilenen üretim sistemlerini işletecek nitelikli iş gücü yetişmemektir. Sanayide ihtiyaç sürekli artmasına rağmen, gençlerin beceri edinmelerini ve geliştirmelerini sağlayacak teknik ve mesleki eğitim kurumlarına yönelme motivasyonları azalmaktadır.

Meslek liselerinin niteliğinin düşürülerek imajlarının zedelenmesi, teknik alanlarda üniversite eğitiminin öğrencilere gerekli yetkinlikleri kazandırmaması, çalışanlara beceri geliştirme ve yenileme imkanlarının sunulmaması, tüm sektörlerde beceri ve teknoloji asimetrisi oluşmasına neden olmuştur. **Sanayiciler istedikleri niteliklerde eleman bulma sıkıntısı, iş arayanlar ise iş bulma sıkıntısı çekmekte, sektörlerimiz ithalata bağlı orta ve düşük teknolojik üretim yapmayı sürdürmek zorunda kalmaktadır.**

Türkiye sanayisinin kalbinin attığı Organize Sanayi Bölgeleri (OSB'ler), istihdam odaklı, sanayinin ve üretimin ihtiyaç duyduğu nitelikte iş gücünün yetiştirilmesi, teorik bilginin uygulamada beceriye dönüştürülmesi, öğrencilerin ve çalışanların yeni teknolojileri ve üretim sistemlerini tanımalarını sağlayacak fırsatları sunabilmeleri bakımından büyük önem taşımaktadır. Oysa **OSB'lerde eğitim alan öğrencilerin sayısı yetersiz kalmakta, mesleki ve teknik eğitim**

alan 1,8 milyon öğrenciden sadece 61 bini OSB'lerdeki uygulamalı eğitim fırsatlarından faydalanabilmektedir. Bu öğrencilerin 4'te 1'i ise Mesleki ve Teknik Liselerde değil, MEM'lerde kayıtlıdır.

Uygulamalı eğitim alan öğrencilerin sayısının yetersizliğinin yanı sıra, OSB'lerin içinde bulunan bazı mesleki eğitim kurumlarının alanlarının, içlerinde buldukları OSB'lerin ağırlıklı üretim yaptıkları alanlarla örtüşmüyor olması da sorun teşkil etmektedir. Bu durum, öğrencilerin aldıkları eğitimin niteliğinin düşmesine, nitelikli iş gücüne ihtiyaç duyan sanayinin bu iş gücünü yetiştirecek eğitimle bağının kopuk olmasına ve kaynakların israf olmasına yol açmaktadır. Sanayi ve eğitim arasındaki bağın kopukluğu, işverenlerin aradıkları nitelikte eleman bulamamasına, dolayısıyla beceri açığı sorununun ortaya çıkmasına ve işsizlik sorununun derinleşmesine neden olmaktadır.

STAJYER MESLEK LİSESİ ÖĞRENCİLERİ PEK ÇOK HAKTAN VE DENEYİMDEN MAHRUM KALİYOR; İŞVERENLER İŞ ÖĞRETMEKTE ZORLANIYOR

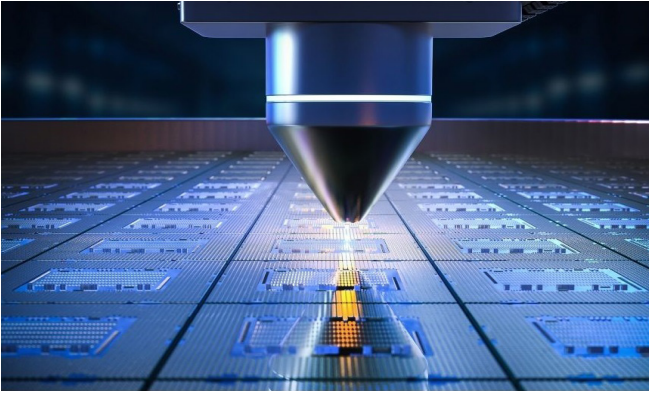
Meslek lisesi öğrencileri için sanayiden kopuk eğitim almak bir sorun, aldıkları eğitime dair uygulamaları staj süreçlerinde gerçekleştirememek ise bir diğer büyük sorundur. Okullarında aldıkları teorik bilgi ve beceriyi uygulamalı olarak geliştirmek amacını taşıyan zorunlu staj sırasında öğrenciler eğitim amaçlı çalıştırılmamakta, pek çok sosyal haktan mahrum bırakılmaktadır. Staj sigortaları, emeklilik açısından sigorta başlangıcı sayılmamakta, 1 milyondan fazla meslek lisesi öğrencisi bu stajlar aracılığıyla **ilk iş deneyimlerini yaşıyor olmalarına rağmen, emeklilik primleri yatırılmamaktadır.** Bu sebeple stajda geçen süre emeklilik hesaplarına dâhil edilmemektedir. Öğrencilerin stajlarının gerçekleştirdikleri iş yerlerinin denetimi yetersiz kalmaktadır. Oysa çalışma yaşamının geri kalanını şekillendiren, mesleki eğitimin en önemli boyutu olan stajlar, genç istihdamının ilk adımı olarak görülmeli, gençlere güven içinde çalışarak eğitim alabilecekleri bir ortam sağlamalıdır.

CHP NE YAPACAK?

GENÇLER 21. YÜZYIL BECERİLERİNE KAVUŞACAK

Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) 21. yüzyılın düzeni Endüstri 4.0, Dijitalleşme ve Yeşil Dönüşüm süreçlerine uyum sağlayarak dünya ile rekabet edebilen, kendine yetebilir bir ekonomi için beceri açıklarının bu ikiz dönüşümün gerekliliklerine göre kapatılması gerektiğinin bilincindedir. **CHP, Türkiye'nin Dijital ve Yeşil dönüşümünün ancak Üniversite 4.0, Teknokent 4.0, Yetenek 4.0 ve İnsan Kaynakları 4.0 ile mümkün olduğuna inanmaktadır.**

Ülkemizin, tüm sektörlerde teknoloji kullanımını artıran, rekabetçi ve yüksek katma değer üreten bir ekonomiye ihtiyacı vardır. Bu nedenle **CHP iktidarında öncelikle, nitelikli ve becerikli işgücünün yetiştirilmesi ve istihdam edilmesini sağlayacak bir eğitim-istihdam bağlantısı güçlü bir şekilde kurulacaktır.** Ekonomik, endüstriyel ve dijital dönüşüm, iş gücünün dönüşümüyle birlikte gerçekleşecek, kalkınma hamlesi için eğitimde fırsat eşitliği ve yüksek yetenek inşası sağlanacaktır. Bu amaç doğrultusunda, **Yüksek Yetenek İnşası Acil Eylem Planı uygulamaya konulacaktır.**

Cumhuriyetimizin İkinci Yüzyılında, mesleki eğitim sadece ortaöğretim kurumlarına hapsedilmeyecek, çok boyutlu bir mesleki eğitim politikası izlenerek beceri edinme ve geliştirme çağın gereksinimlerine göre tasarlanacaktır. Bu amaçla öncelikle, Temel Bilimler güçlendirilecektir. Bununla birlikte, tüm okullarda ve üniversitelerde, Bilim, Teknoloji, Mühendislik, Sanat-Tasarım ve Matematik (STEAM) alanlarında

kapsamlı ve planlı bir müfredat reformu yapılacak ve insan kaynağı dönüşümü sağlanacaktır.

TEKNİK VE ENDÜSTRİYEL BECERİ AÇIĞI SON BULACAK

Dünya ile rekabet edebilmemiz, bilgi ekonomisine geçebilmemiz ve Endüstri 4.0'ın gereklerini yerine getirebilmemiz ancak sorgulayan, analitik ve sosyal becerileri yüksek insan kaynağını yetiştirecek örgün ve sürekli eğitim modelleriyle mümkün olacaktır. Meslek edindirme ve beceri yenileme konusunda da dünyadaki yenilikler izlenecek, istihdam sağlama hedefine ulaşmak için sektörlerin ihtiyaçları ve açıkları gerçekçi bir biçimde değerlendirilip eğitim süreçleri buna göre planlanacaktır. **Türkiye, teknolojik ve bilimsel bir cazibe merkezi haline getirilecektir.**

CHP iktidarında, yeni teknoloji ve endüstrilerin gerektirdiği niteliklerde genç ve yetenekli bir işgücü havuzu oluşturulacak; gençlerimiz yeni teknik ve mesleki becerilerle buluşturulacaktır. **Türkiye'nin derinleşen teknik ve endüstriyel beceri açığına son verilecektir. Bilim insanlarımız ve mühendislerimiz arasındaki kopukluk giderilecek ve ekonomik kalkınmamızı sekteye uğratan bu sorun çözülecektir.** Akademisyenlerimizin, görev yaptıkları Üniversite yönetimlerinin iznine tabi olarak, OSB'lerde, sanayi kuruluşlarında, teknoparklarda ve araştırma merkezlerinde vb. kurumlarda çalışabilmeleri sağlanacaktır. Üniversiteler, Teknokentler, Kuluçka Merkezleri ve Ar-Ge Merkezleri yüksek yetenek yetiştiren ve istihdam eden inovasyon ekosistemlerine dönüştürülecektir.

Bunlarla birlikte; iş arayan gençlerimizi ve personel arayan sanayicilerimizi ve KOBİ'lerimizi buluşturması gereken Türkiye İş Kurumu, yeni mesleki ve teknolojik ihtiyaçların ışığında kapsamlı bir reforma tabi tutulacaktır. İŞKUR, TOBB, KOSGEB, Kalkınma Ajansları ve Mesleki Yeterlilik Kurumu arasındaki eşgüdümsüzlük ve eksik kapasite kullanımı giderilecektir.

KALKINMA 4.0, PLANLAMA 4.0 VE DİJİTALLEŞME HAMLELERİYLE, REFAH TOPLUMU GERÇEKLEŞECEK

Türkiye'nin inovasyon ve kalkınma açığını gidermek, kamu öncülüğünde bir Planlama 4.0 anlayışı ile, üniversitelerin, belediyelerin, kooperatiflerin, KOBİ'lerin ve sivil toplum kuruluşlarının en üst düzeyde iş birliği ve eşgüdümü ile mümkündür. Türkiye'nin Endüstri 4.0'a geçmesi, sağlaması, dijitalleşen dünyaya ayak uydurarak yüksek teknoloji üretiminde lider ekonomilerle arasındaki teknoloji ve beceri açığını kapatmasını sağlayacak kapsamlı bir kalkınma programıyla mümkündür. **İş gücü piyasası ve tüm sektörler, dijital teknolojinin gerektirdiği becerilerle donatılacak; yüksek teknoloji ve katma değerli üretim yapan firmalar desteklenecektir.**

Altyapı eksiklerinin giderilmesinden KOBİ'lerin ihtiyaç duydukları finansman desteğine kadar üretimin dijitalleşmesi için gerekli adımlar atılacak; dijitalleşme sürecinde ihtiyaç duyulan teknolojilerin yurt içinde üretimi sağlanacaktır. Başta ithal edilenler olmak üzere yüksek teknoloji ürünlerini üretmek için teşvik edilecek iş yerlerinin nitelikli iş gücüyle, katma değerli üretim için gerekli becerilerle donatılmış iş gücünün ise işle buluşması ve bunların dijitalleşmeye uyum sağlayacak biçimde gerçekleşmesi sağlanacaktır.

TÜRKİYE, AR-GE VE ÜR-GE ODAKLI ÜRETİM VE TEKNOLOJİ ÜSSÜ OLACAK

Ar-Ge teşvikleri, yaratıcı, girişimci gençlere yönelik politikalar ve insan kaynağına yatırım, tüm kamu politikalarına hakim

olacaktır. Endüstri 4.0'ın yarattığı bütün fırsatlar değerlendirilerek, Türkiye bir teknolojik gelişme üssüne dönüştürülecek; teknoloji, bilim ve Ar-Ge ile beslenen sektörler geliştirilecektir. Teknolojik ürün üretimi konusunda çalışan KOBİ'lerimiz ve inovasyon ekosistemimiz ulusal ve uluslararası ihale süreçlerinde desteklenecektir. **Kamuda ve özel sektörde her 1000 çalışandan 10'unun araştırmacı olması sağlanarak OECD ortalaması geçilecektir.**

Nitelikli üretimi gerçekleştirmek ve bilgi ekonomisini tesis etmek için, gençlerimizin ve çalışanlarımızın hem örgün hem sürekli eğitim aracılığıyla gerekli becerilerle donanması sağlanacak, böylelikle Yüksek Yetenek İnşası gerçekleştirilecektir. Üniversitelerde bilimsel araştırmalara ve Ar-Ge çalışmalarına daha fazla kaynak ayrılacak; araştırmacı akademisyenler teşvik edilecek ve sanayi ile işbirliği halinde çalışmaları sağlanacaktır. Türkiye'nin Endüstri 4.0, Dijital ve Yeşil Teknolojik Dönüşüm Devrimlerini iskalamaması için, üniversitelerimiz ve Ar-Ge merkezlerimiz başta olmak üzere, tüm yüksekokul, teknoloji ve meslek liselerimizin altyapısı hızla güçlendirilecektir. **Teknopark ve Üniversite-Sanayi iş birliği politikaları, Ar-Ge'den Ür-Ge'ye; üniversite kampüslerinden endüstri komplekslerine ve OSB'lere uzanacak bir biçimde yeniden yapılandırılacaktır.**

ÖZEL TEKNOLOJİ VE EKONOMİ BÖLGELERİ İLE İSTİHDAM ATILIMI YAPILACAK

Ülkemizin ihtiyacı olan endüstriyel dönüşümü gerçekleştirmek için, tüm Türkiye'yi kapsayacak bir üretim-ticaret-finans ağı kurulacaktır. **50 ili kapsayan 8 bölgede, özel mevzuata tabii limanlar, tersaneler, tarım bölgeleri ve dijital yatırım bölgelerini içeren Özel Ekonomi Bölgeleri oluşturulacaktır.**

Inovasyon odaklı bu bölgeler aracılığıyla Anadolu'da istihdam yaratılacak ve kalkınma aracılığıyla büyük şehirlerden tersine göç sağlanacaktır. **Projeler ile bu bölgelerde, ilk etapta yaklaşık 3,5 milyon kişi istihdam edilecektir.** Sürdürülebilir iş edinme programları başlatılacak, 5 yıl içinde

13 milyon 500 bin kişi bu programlara dahil edilecektir. Bu sayede kişi başına düşen milli gelir ve emeğin değeri artacak, gelir ve fırsat eşitliği sağlanacaktır. Bununla birlikte; Başta İstanbul olmak üzere, **metropollere yığılan nüfus, içi boşaltılan Anadolu'da istihdam imkânı bulacak, tüm Türkiye'nin bir üretim üssüne dönmesi sağlanacaktır.**

MESLEKİ EĞİTİM VE KURUMSAL ALTYAPI DÖNÜŞÜMÜ GELİŞTİRİLECEK

Yeni mezunların gereksinim duyduğu nitelikli işleri ve sanayimizin gereksinim duyduğu yüksek yetenekli gençleri buluşturma hedefleri doğrultusunda, **yüksek öğrenim, yüksek okul ve teknik liselerde ulusal eğitim işgücü planlaması yapılacaktır.** Mesleki eğitim özendirilecek, eğitim alacak öğrenciler ve bu alanda öğretmenler teşvik edilecek ve ayrıcalıklara sahip olacaktır. Yüksek vasıflı ve yüksek ücretli emek istihdam eden, yüksek teknolojiyi yoğun olarak kullanan üretim sektörleri ve bunlara yapılan yatırımlar desteklenecektir. Sanayi ürünleri ihracatında, yüksek teknoloji ürünlerin payının %10, orta-yüksek teknoloji payının %40 seviyesine taşınması sağlanacaktır.

Ar-Ge merkezleri, teknoparklar ve üretim sektörlerine aktif iş gücü piyasası politikaları çerçevesinde imtiyazlar tanınacaktır. Milli Eğitim Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve ilgili alt birimlerinin mesleki eğitim ve beceri açığı kapatma konusunda kurumsal kapasiteleri geliştirilecek, sundukları teşvikler ve destekler artırılacak, başka kurum ve kuruluşlarla koordineli halde çalışmaları ve hizmetlerini mümkün olan en geniş kitlelere ulaştırmaları sağlanacaktır. **Yeni teknolojik devrimleri gerçekleştirmek için ihtiyaç duyulan akademisyen, araştırmacı ve teknik öğretmen açığını hızla kapatmak için gerekli kurumsal atılımlar yapılacaktır.**

TEKNİK MESLEKİ EĞİTİM YÜKSEK STATÜYE KAVUŞTURULACAK

Mesleki eğitim, 21. yüzyılın gereksinimlerine göre yeniden tasarlanacak, öğrencilerin dünyayla rekabet edebilmeyi sağlayacak teknolojik ve dijital dönüşümlerin gerektirdiği beceri setlerinde

uzmanlaşmalarını mümkün kılacak bir çerçevede inşa edilecektir. **Teknik ve mesleki eğitimin niteliği artırılarak ve mezunlarına istihdam garantisi sağlanarak gençler bu okullara yönelmeleri için teşvik edilecek, böylece mesleki eğitim tekrar eski prestijine kavuşturulacaktır.** Mesleki eğitim kesintisiz temel eğitimin ardından başlatılacak, böylece mesleki eğitimdeki gençlerimizin temel eğitimden uzak kalmasının da önüne geçilecektir. Mesleki eğitimde, meslek liseleri ile meslek yüksekokulları arasında uyumu ve devamlılığı esas alınacaktır.

Mesleki ve Teknik Eğitimde açık bulunan ve bugün geçerliliğini yitiren alanlar ve bölümler teknolojik ve bilimsel gelişmelerin ışığında güncellenecek, yeni, çağın gereklerine uygun ve istihdam olanağı bulunan alan ve programlar açılacaktır. Mesleki ve teknik eğitim okullarının programları bölgelerin ihtiyaçları, özellikleri ve istihdam alanları göz önünde bulundurularak yapılandırılacak, öğrencilerin mecbur bırakıldıkları değil tercih ettikleri bütünlüklü bir eğitim programları uygulanacaktır.

MESLEK VE TEKNOLOJİ LİSELERİ YÜKSEK DONANIMA KAVUŞTURULACAK

CHP iktidarında Mesleki ve Teknik Eğitim liselerinin temel meslek alanlarının sayıları artırılacak ve verdikleri eğitimin içeriği Sanayi 4.0'a uyum sağlayacak biçimde dönüştürülecektir. Özellikle akıllı ve

insanla çalışabilen otonom robotlar, çok katmanlı üretim, siber fiziksel sistemler, sensörler gibi üretime dönük konular üzerinde çalışma alanları artacaktır. **Meslek okullarında tüm teknik alanlarda gelişen dijital teknoloji konuları işlenecektir. Sanayi ve üniversiteler, liselerin teorik ve uygulamalı eğitim müfredatları, içerikleri, uygulamalarının belirlenmesi sürecine iş birliği içinde aktif katılacak ve sektörlerinin ihtiyaçlarını eğitim öğelerine doğrudan yansıtacaktır.**

Meslek ve teknoloji liseleri yaygınlaşacaktır. Bu liselerde eğitim, temel lise müfredatı ve teorik meslek alanı eğitimi üzerine ağırlıklı staj ve uygulamalı eğitimden oluşacaktır. Uygulamalı eğitiminin önemli kısmı, sanayide gerçek ortamda, bilfiil çalışarak, eğitim yılının en az bir çeyreği süresince gerçekleştirilecektir. Robotlar, üç boyutlu yazıcılar, basit donanım ve yazılım prototipleme sistemleri içeren ve öğrencilerin proje geliştirebileceği yapım atölyeleri yoluyla, öğrencilerin tasarım ve yapım becerileri edinmesi sağlanacaktır.

OSB'LERDE TEKNOLOJİ LİSELERİ ÇOĞALACAK, TEKNOLOJİ VE İNOVASYON KÜLTÜRÜ YAYILACAK

Türkiye'de ihtiyaç duyulan nitelikli insan yetiştirmeye yoğunlaşarak bütün organize sanayi bölgelerinde yüksek nitelikli teknik personel ve stajyer açığını hızla kapatmak üzere, ilgili eğitsel donanım ve ekipmana sahip **"Teknoloji Liseleri"** kurulacaktır. Bu liseler, ülkemizin kalkınma stratejileri açısından öncelik verdiği kod yazılımı, mekatronik, biyoteknoloji, atık yönetimi, genetik ve kök hücre, akıllı lojistik tarım vb. gibi alanlarda açılacaktır. **Organize Sanayi Bölgeleri'nde iş gücü talebi doğrultusunda iş garantili yatılı Teknoloji Liseleri ve Mesleki Liseler yaygınlaştırılacaktır.** Bu okullar, Millî

Eğitim Bakanlığı ve organize sanayi bölgesi yönetimi ile iş birliği içerisinde yönetilecektir. Okulların tüm altyapısı ve donanımı OSB yönetimi tarafından sağlanacaktır. OSB yöneticilerinin Teknoloji Liseleri'nin yönetim kurullarında temsil edilmeleri sağlanarak, sanayi ve eğitim sistemi arasındaki bağlar güçlendirilecektir.

Teknoloji Liseleri'nde en az 6 yıllık bir eğitimi amaçlanacaktır. Bu okullarda okuyan öğrenciler, üçüncü sınıftan itibaren eğitim alanlarıyla ilgili fabrikada staj yaparak alanlarında en iyi teorik ve pratik bilgiyle donatılacaklardır. Teknoloji Liselerinden mezun olan öğrenciler üniversiteye gitmek istiyorsa, izdüşümü fakültenin sınavına artı puanla girmeleri sağlanacaktır.

MESLEK LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN STAJ PROBLEMİ ÇÖZÜLECEK

Staj uygulamaları ile ilgili düzenleme güncellenecek, öğrencilerin ucuz iş gücü olarak görülmesine yol açacak uygulamalara son verilecektir. Öğrencilerin kendi gelişimlerine ve eğitim aldıkları alana uygun şartlarda staj yapmaları sağlanacaktır. Staj uygulaması çocukların psikolojik, pedagojik ve mesleki gelişimine katkıda bulunacak şekilde yapılandırılacaktır.

Mesleki eğitimdeki öğrencilerin staj sorunlarından en önemlisi olan sigorta meselesi de CHP ile çözülecektir. **Teknoloji liseleri ve meslek okulu öğrencilerini tam zamanlı sigorta kapsamına alınacak, staj yaptığı süre içinde öğrencinin sosyal güvenlik primleri devlet tarafından ödenecektir.** Uzun vadeli sigorta kollarında, çıraklık veya staj başlangıç tarihini sigorta başlangıç tarihi olarak esas alınacaktır.

YETİŞMİŞ TEKNİK ÖĞRETMENLERLE VE USTA ÖĞRETİCİLERLE MESLEKİ EĞİTİMİN KALİTESİ ARTACAK

Mesleki ve Teknik eğitim kurumlarına nitelikli öğretmen yetiştirme politikaları hayata geçirilecek, Mesleki ve Teknik Eğitim Fakülteleri ihtiyaç duyulan ve istihdam sağlayabilecek alanlarda öğretmen yetiştirmek üzere, MEB ile koordinasyon içinde açılacaktır. Mesleki ve teknik alanda öğretmenliğin tercih edilmesi için teşvikler ve destekler sunulacak, bu alandaki öğretmenlerin ve tüm öğretmenlerimizin saygınlığı artırılarak çıkarılacak Öğretmenlik Kanunu'yla sosyal hakları genişletilerek korunacaktır. **Dijital Dönüşüm için yaşamsal olan teknik öğretmen ve usta öğretici açığını hızla kapatmak üzere, Teknoloji Liselerinden başlayarak ulusal seferberlik ilan edilecektir.**

MESLEK YÜKSEK OKULLARI YENİLİKLERİN MERKEZLERİ OLACAK

Üniversiteler bünyesinde mesleki ve teknik eğitim sunan Meslek Yüksek Okulları'nın müfredatları, sektörlerin taleplerini ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak yeniden düzenlenecek ve dünyadaki gelişmeleri takip ederek sürekli güncellenecektir. **Öğrencilerin meslekleri tanımasını, istihdamlarına destek olunmasını, iş dünyasıyla bağlantı kurmalarını sağlayacak mekanizmalar kurulacak, uygulamaları ders ve stajlarda gerekli sosyal haklara sahip olmaları sağlanacaktır.** Bu okullardaki öğretim görevlilerinin sanayi temsilcileriyle bağlantılarını güçlendirecek bir yapı kurulacak, yurt dışında eğitim görmeleri için gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

MODEL FABRİKA VE YENİLİK MERKEZLERİ SAYISI KATLANACAK

Model Fabrikalar ve Yenilik Merkezleri ülkemizde inovasyon iklimini oluşturma konusunda önemli rol oynayacaktır. Bu birimlerin organizasyonu ve faaliyetlerinde Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı aktif rol oynayacak, ilgili kurum ve kuruluşlarla koordinasyon kuracaktır. CHP yönetiminde ulusal yenilikçi merkezler olarak hizmet edecek olan bu kurumların, hizmet üretme alanları yeniden ele alınacak, sadece üretim merkezleri olarak değil

mesleki eğitim merkezleri olarak da hizmet vermeleri sağlanacaktır. Model Fabrikalar ve Yenilik Merkezleri'nde cihazların düzenli yenilenmesi sağlanacak, pratik geliştirici programlar uygulanacaktır. Yüksek lisans ve doktora programlarında teknik ders verilmesi için altyapı oluşturulacaktır.

YAŞAM BOYU MESLEKİ ÖĞRENİM KÜLTÜRÜ YAYILACAK

CHP, insanların hızla değişen ekonomiye tam olarak katılabilmeleri için yeteneklerinin ve istihdam edilebilirliğinin genişletilmesi için beceri geliştirmenin önemini anlamına geldiğinin bilincindedir. Yetişkinler için yeni bilgi ve beceriler kazandıracak **"Kent Enstitüleri" ve "Yaşam Boyu Eğitim Okulları" kurulacaktır.** Kent Enstitüleri'nde ve Yaşam Boyu Eğitim Okulları'nda katılımcıların İnternet, teknoloji, medya okuryazarlığını artırılarak, onların dünyanın gerisinde kalmasına izin verilmeyecektir. Farklı branşlarda ataması yapılmayan öğretmenlerin bir kısmını Kent Enstitüleri ve Yaşam Boyu Eğitim Okulları'nda istihdam ederek ataması yapılmayan öğretmen sayısı azaltılacaktır. Meslek okullarında yetişkinlere yönelik diploma ve kısa süreli sertifika programları ile mesleki kursların verilmesi de sağlanacaktır.

Üniversitelerimiz yalnızca yükseköğretim merkezleri değil, yaşam boyu eğitimi de destekleyecek kurumlar olacak, iş gücünün istihdam edilebilirliğine beceri geliştirme ve yenilemeye katkı sunacaktır. Üniversite-sanayi iş birliği öğrencilere ve çalışanlara iş deneyimi kazanma uygulama becerilerini artırma, yüksek teknolojiyle buluşma ve profesyonel iletişim ağına ulaşmalarını sağlayacak bir yapıya büründürülecektir.

CHP NE YAPACAK?

CHP NE YAPACAK?

YENİ SANAYİ DEVRİMİNİN TAM MERKEZİNDE OLACAĞIZ

“İnşa edeceğimiz büyük güç birliği, kalıcı bir sisteme dönüşecek. Kuracağımız sistem, devletin rasyonel yönetilmesi gereken can damarlarını koruyacak. Sistem güçlenince, ülke artık sürekli yapısal krizlerle de asla karşı karşıya kalmayacak.”

“İktidarın girdiği enflasyonist ve değersiz TL ekonomisiyle, emeği ucuzlatan politikaları, derhal çöp sepetine atacağız. Bunun yolu, endüstriyel dönüşümü sağlamaktır. Birinci ve ikinci sanayi devrimlerine geç kaldık. Ortaya koyduğumuz vizyonla, yeni sanayi devriminin tam merkezinde olacağız.”

“Türkiye kalkınacak ve zenginleşecek. Daha da önemlisi, bu zenginlik tabana yayılacak. Halk zenginleşecek. Refah adil dağıtılacak. Güçlü bir sosyal devlet ile Cumhuriyetin ikinci yüzyılında, halkımızı hak ettiği refaha ulaştıracacağız.”

kemal
Kılıçdaroğlu

“Kuracağımız Özel Ekonomi Bölgeleri’nde, ilk etapta yaklaşık 3.5 milyon kişi istihdam edilecek. Sürdürülebilir iş edinme programları başlatılacak. 5 yıl içinde 13 milyon 500 bin kişi, sürdürülebilir iş edinme programlarına dahil edilecek.”

“Halkımız zenginleşecek. Kişi başına düşen milli gelirimizi, 20 bin doların üzerine çıkaracağız. Emeğin değeri artacak. Temiz yönetim ve güçlü sosyal devletle, gelir ve fırsat eşitliği sağlanacak.”

**İKİNCİ YÜZYILA
ÇAĞRI**
Beyanname’si

